

הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 (ועדת טירקל)**חלק שני****ישיבה מספר 4 , מתאריך 12.4.2011**

משתתפים: יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל

פרופ' מיגל דויטש

האלוף (במיל.) עמוס חורב

השגריר ראובן מרחב

משקיפים: לורד דיוויד טרימבל

תא"ל (במיל.) קנט ווטקין

מרכז הוועדה, הושע גוטליב

מעידים: הוועד הציבורי נגד עינויים - דר' ישי מנוחין.

- עו"ד באנה שוגרי-בדארנה

עדותו של דר' ישי מנוחין, הוועד הציבורי נגד עינויים

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: בוקר טוב. היום אנחנו נשמע את העדות של הוועד הציבורי נגד עינויים, באמצעות המנכ"ל, דר' ישי מנוחין. דר' מנוחין יעמוד היום על עבודת שירות הביטחון הכללי בתחום החקירות ובדיקתן, מזווית ראייה שלו. דר' מנוחין, אתה מוזהר לומר את האמת.

דר' ישי מנוחין: בהחלט. אז בוקר טוב. השב"כ הוא חור שחור במספר מובנים. ראשית, מנגנון ביטחוני שכל הוקרא בו חשאי ומוסתר על פי חוק. זהו שירות שאסור לפרסם דבר על אופני פעולתו ופעילותו, וכן הוא גם מנגנון הבודק את עצמו וגורלן של התלונות כנגד אופני פעילותו, במידה ואינן מצולמות על ידי גורמים אחרים כמו במקרה קו 300, לוט בערפל כבד. מאז 2001 הוגשו למעלה מ-700 תלונות נגד חוקרי שב"כ בחשד שעינו נחקרים. התלונות

נשלחו ליועץ המשפטי לממשלה, ומשם הועברו לבדיקת המבת"ן, שהוא סוכן פעיל של השב"כ. בדיקותיו, דוחותיו והמלצותיו, זכו לאישור ולתמיכת כל הממונים עליו בפרקליטות המדינה.

השגריר ראובן מרחב: סליחה, אדוני, אתה השתמשת במילה סוכן פעיל, דר' ישי מנוחין: כן.

השגריר ראובן מרחב: הוא סוכן או חלק מהשב"כ?
דר' ישי מנוחין: הוא איש שב"כ.

השגריר ראובן מרחב: איש שב"כ. או קיי. מפני שסוכן זה דבר אחד ואיש שב"כ זה משהו אחר.

דר' ישי מנוחין: או קיי.

השגריר ראובן מרחב: אילו היו מגייסים אותך היית סוכן. יש הגדרות בעניין הזה.

דר' ישי מנוחין: הוא אדם שעובד עבור השב"כ, הם המעסיקים שלו.

השגריר ראובן מרחב: הוא איש השב"כ.

דר' ישי מנוחין: איש השב"כ, כן. למשל, בשנת 2005 נפתחו 64 בדיקות מבת"ן בנושא של תלונות עינויים. בשנת 2006 נפתחו 67 בדיקות מבת"ן, בשנת 2007 נפתחו 47 בדיקות מבת"ן, ובשנת 2008 ותשעת החודשים הראשונים של 2009, נפתחו 75 בדיקות מבת"ן, כל זאת לפי מידע שהמדינה מסרה, בארץ ובחו"ל. מאז ה-01.10.2009 ועד ה-10.04, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל הגיש 56 תלונות בשמם של קורבנות עינויים. כפי שצינתי קודם לכן, למעלה מ-700 תלונות, ואף לא חקירה פלילית אחת נפתחה. גם התשובות שזכינו לקבל בגין התלונות מהממונה על המבת"ן בפרקליטות, הן חדגוניות. זכינו לשלושה סוגי תשובות, ואני מצטט. הראשונה, אין ביסוס לתלונות שבמכתבכם. השנייה, ציטוט, החקירה התנהלה בהתאם לנהלים. והשלישית, לארח שהחוקרים תושאלו וטענות המתלונן נבחנו אחת לאחת, הגיע היועץ המשפטי לממשלה למסקנה כי לא נפל פגם בהתנהגות החוקרים ולפיכך אין מקום לנקוט נגדם בצעד משפטי כלשהו. תשובות ללא פירוט. והחלטות שאין כל דרך משפטית בפועל להסיג עליהן, למעט פנייה לבית המשפט העליון.

לדעתי, גם אם חלק מהתלונות לא מדויקות ואף לא נכונות, וגם אם מנגנון הגיוס של השב"כ מצליח לגייס רק מלאכי שמיים, עדיין למעלה מ-700 תלונות ללא חקירה פלילית אחת, מלמדות על מדיניות ארגונית של אי חקירת תלונות על עינויים. למעט טענה לא מפורטת, שבמהלך השנים הללו, ב-4 מקרים ננקטו צעדים משמעותיים. למעשה היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה מעניקים חסינות מאחריות פלילית לכל סוכן שב"כ, תוך השענות בלתי ביקורתית לחלוטין על המבת"ן. כמו שאמרנו, איש שב"כ שמעולם לא מצא פסול המחייב חקירה פלילית אצל רעיו לנשק או לחדרי החקירות. ראוי לציין שחלק מהמחוקקים חשו אי נחת מאופני פעילותו של השב"כ, לכן בשנת 1994 וכן בשנת 2004, הם חוקקו את תיקון מספר 12 ותיקון מספר 18 לפקודת המשטרה. מח"ש, שהוקמה כדי להיות גורם חיצוני שיחקור עבירות שוטרים, התיקונים מוסיפים על סמכויותיה גם סמכויות חקירה של עבירות שביצעו אנשי שב"כ. לשון החוק אחרי התיקונים קובעת, ואני מצטט, עבירה שעובד שירות הביטחון הכללי חשוד בביצועה במסגרת תפקידו או בקשר לתפקידו, תחקור בה המחלקה, אם החליט על כך היועץ המשפטי לממשלה. אולם עד כה היועצים לא החליטו כך. ואף חוקר שב"כ לא נחקר חקירה פלילית על ידי מח"ש. מאות עדויות של קורבנות עינויים ומאות תלונות שאינן נחקרות, מלמדות לדעתי, שסוכני השב"כ פועלים על פי מדיניות המתירה מראש עינויים בניגוד להחלטת בית המשפט העליון בבג"צ העינויים, בג"צ 5100/94, הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל ואחרים נגד ממשלת ישראל ואחרים, ומדיניות זו מגובה על ידי תרבות של אי חקירת תלונות מעונים. אנו מבקשים מהוועדה, לקבוע שחייב לקום מנגנון חקירה מהימן של תלונות על עינויים. מנגנון חיצוני לשב"כ, עצמאי, לא תלוי, מקצועי –

Mr. Trimble: Excuse me.

Mr. Menuchin: Sorry.

Mr. Trimble: You say there have been over 600 complaints.

Mr. Menuchin: 700.

Mr. Trimble: Has anybody taken a civil action? Have any of them sued for the assault that they allege has taken place?

Mr. Menuchin: The legal department director here is with us, so she can answer precisely about that.

Mr. Trimble: Right. Thank you.

ד"ר ישי מנוחין: מנגנון חיצוני לשב"כ, עצמאי, לא תלוי, מקצועי וסקוף, מנגנון שיבצע חקירה פלילית של כל תלונה על עינויים או התעללות, ושליועץ המשפטי לממשלה לא יהיה כל שיקול דעת בעניין זה. ברצוני להוסיף שללא מנגנון עצמאי בלתי תלוי ומהימן, וללא חקירה פלילית של תלונות על עינויים, מדינת ישראל חושפת את אנשי השב"כ לשיפוט אוניברסאלי. מדינה שלא חוקרת עינויים באופן שיטתי, מאפשרת למדינות אחרות ולמנגנונים בינלאומיים לעשות זאת. זאת הצהרתי ואני אשמח לענות על שאלות.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: אולי לפני הכול, מי אתם בעצם?

ד"ר ישי מנוחין: הוועד הציבורי נגד עינויים זה ארגון עצמאי, עמותה רשומה 21 שנים, שהוקמה כדי לעסוק בנושא של פעילות נגד עינויים. כשהוועד הוקם אנשים מתו בחדר חקירות באותה תקופה. הגשנו מספר עתירות, המפורסמת בהן זה עתירת העינויים או ההיתרים, כפי שהיא מכונה על ידי פרקליטות המדינה. מאז אנחנו באופן פעיל מבקרים מתלוננים בבתי כלא, אנשים שאנחנו שומעים שהם עברו עינויים. יש לנו מחלקה משפטית שבה יש עורכי דין שנוסעים וגובים עדויות. אותם עורכי דין מבקרים כ-250-200 אסירים כל שנה בכלא.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: על פי היתר מיוחד לכל מקרה?

ד"ר ישי מנוחין: לא.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: או שהוציאו לכם אישור כללי?

ד"ר ישי מנוחין: עורכי דין שמבקרים לקוחות שלהם בכלא.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: אהה.

דר' ישי מנוחין: גובים עדויות, חלק ניכר מהעדויות שאנחנו גובים, המתלוננים או אנשים שביקרנו, לא מעוניינים להתלונן, כי הם לא מאמינים במערכת הצדק הישראלית או כי הם חוששים ממה שיקרה להם. יש גם עדויות שאנחנו מגיעים למסקנה שהן לא מחזיקות וכוללות סתירות בתוכן, ולכן אנחנו לא מגישים תלונות בגינן. אנחנו מגישים כל שנה כ-25-50 תלונות לצבא וליועץ המשפטי לממשלה, שזה לגבי פעילות של השב"כ, וכל התלונות שלנו, כמו שאמרתי, לא זוכות לחקירה אלא רק לבדיקה כזאת או אחרת על ידי אותו איש שב"כ.

השגריר ראובן מרחב: מהי ההגדרה של עינויים?

דר' ישי מנוחין: אנחנו מתייחסים להגדרה הבינלאומית שישראל חתומה על האמנה נגד עינויים, שזה הגדרה של השתמשות בכוח או בלחצים פסיכולוגיים כדי להוציא מידע או לגרום לאדם לעשות דבר בניגוד לרצונו, על ידי סמכויות שלטוניות.

פרופ' מיגל דויטש: אני מבין שגם מנהלת המחלקה המשפטית תעיד, כלומר נושאים משפטיים במרכאות טהורים, אם אני מבין נכון, של פרשנות וכיוצא באלה, כן? עדיף להפנות לעורכת הדין במובן הזה.

דר' ישי מנוחין: כן.

השגריר ראובן מרחב: מהבחינה הארגונית, אנשים שלכם שמבקרים בבתי הסוהר, הם באים כשלוחים שלכם או שהם באים במסגרת יחסי לקוח-עו"ד כאנשים פרטיים?

דר' ישי מנוחין: לקוח-עו"ד, כאשר אנחנו מראש אומרים שאנחנו עוסקים רק בנושא של העינויים ואנחנו לא מייצגים אותם בנושאים אחרים כמו תביעות כאלה ואחרות מול המדינה, או תביעות אזרחיות שיש להם.

השגריר ראובן מרחב: לא, השאלה שלי אם לארגון שלכם יש מעמד מוכר באיזושהי צורה בשירות בתי הסוהר. אם מכירים בכם, סליחה על הביטוי, כפירמה, כשאתה או הגברת או מי מטעמכם פונה, אומרים ביום זה וזה אנחנו מבקשים שעו"ד פלוני אלמוני יבוא בשביל לראות אסיר זה וזה, האם זה מתקבל כדבר ארגוני או זה נשאר במקרה הפרטיקולארי?

דר' ישי מנוחין: כדבר ארגוני. אנחנו עובדים עם רשות בתי הסוהר, אנחנו נפגשים לדוגמא, לא מזמן נפגשנו עם הרופאה הראשית של שירות בתי הסוהר. אנחנו מוכרים כגוף גם על ידי הצבא, אנחנו נפגשים עם גורמים צבאיים כגוף, ואנחנו מוכרים גם כגוף מול פרקליטות המדינה. זאת אומרת, הפניות הן תמיד מהוועד הציבורי נגד עינויים.

השגריר ראובן מרחב: זאת אומרת, אתם חלק ממסכת של ארגונים אזרחיים וולנטאריים, עמותות מבחינה זאת, אתמול אנחנו ראינו שלושה ארגונים כאלה, אתם שייכים לשורה הזאת, יש לכם מעמד מוכר, המערכת מכירה בכם, יודעת אתכם, יודעת על פעילותכם ולא –

דר' ישי מנוחין: בהחלט.

השגריר ראובן מרחב: ביומיום אתם פועלים בעצם ללא הפרעה.

דר' ישי מנוחין: פועלים, ללא הפרעה זה מוגזם, כי לפעמים המערכת היא מאוד ביורוקרטית, אבל אני לא חושב שהיא מכוונת בצורה שלילית נגדנו. כשאנחנו צריכים להגיע לאסיר ושירות בתי הסוהר מחליט, אחרי שהעו"ד מגיע לשם בדיוק כשמעבירים אותו באותו בוקר לכלא אחר, ואז עוד פעם, ההיתרים להגיע לכלא החדש, או כשאנחנו מבקשים להכניס בדיקה פורנזית חיצונית, לבדוק אסיר מסוים, אז הבעיות הן בעיות ביורוקרטיות רגילות של רשות בתי הסוהר, לא בעיות שספציפיות לנו.

השגריר ראובן מרחב: לא ספציפיות לכם זה כאילו שהיית מחליף ספק גז בירושלים, זה אותו דבר. או קיי.

דר' ישי מנוחין: אני מקווה שהם לא מכניסים בלוני גז פנימה.

פרופ' מיגל דויטש: שמענו עדות של המשנה לפרקליט המדינה, עו"ד ישי ניצן, על כך שהמעמד של המבת"ן עומד לעבור שינוי מסוים, כך שהוא יחדל מלהיות איש שב"כ, ויהיה איש פרקליטות. השאלה היא כיצד השינוי הזה משפיע על ההתייחסות שלכם. כי הדוח שלכם, הנייר שלכם, מתייחס למצב הקיים בנקודה הזו.

דר' ישי מנוחין: אנחנו יודעים שהיועץ המשפטי לממשלה הודיע על כך אבל אנחנו יודעים

שזה עוד לא קרה.

פרופ' מיגל דויטש : בהנחה שזה יקרה, כיצד זה משפיע על העמדה שלכם?

דר' ישי מנוחין : נצטרך לראות איך הוא, קודם כל זה טוב שזה יוצא מהשב"כ. דבר שני, נצטרך לראות איך זה יפעל. כמו שיש היום תלונות רבות נגד מח"ש, יכול להיות שאותו גוף יהיה תלונות אחרות כלפי אופני פעילותו. אבל אין ספק שזה שיפור, עצם ההוצאה, למרות שאני חייב להגיד שבמכתבים האחרונים שקיבלנו והמבת"ן חתום עליהם, לפני זה קיבלנו מכתבים חתומים מהפרקליטות מהממונה עליו, עושה רושם שזה אותו אדם שקודם היה, זאת אומרת, לא עושה רושם, השם הוא אותו שם של אותו אדם שהיה איש שב"כ, שעכשיו עונה לנו כנראה מתוך משרד המשפטים. ולהזכיר, 700 ומשהו תלונות בלי מקרה אחד שבו הוא מצא שיש סיבה לחקור. אז זה שאותו אדם עובר למשרד המשפטים, זה לא אומר שהוא יבצע חקירות כמו שצריך.

פרופ' מיגל דויטש : מה הניסיון המעשי שלכם בממשק בין המבת"ן לבין הממונה על המבת"ן? אני מניח שאתם, אתם אלה שיוזמים פניות לממונה על המבת"ן? מעין ערר על המבת"ן? כך זה עובד?

דר' ישי מנוחין : קודם כל, וזה יש לנו פה את המכתב, ואנא תציג אותו. אין ממש אפשרות לערער על האפשרות, מעבר להליכה לבית משפט. זאת אומרת, כשאנחנו שואלים את רז נזרי לדוגמא, מה אפשר לעשות, אז הוא אומר, מבחינה חוקית אין אפשרות לפנות ולבקש מהיועץ המשפטי לממשלה לשקול עוד פעם. הוא שקל, הוא החליט שאותה חקירה מספיקה לו. אותה בדיקה, סליחה, של המבת"ן, מספיקה לו, והוא מקבל את המלצותיו. אין שום מנגנון שמאפשרים ערעור על כך.

פרופ' מיגל דויטש : לכאורה קיים ממונה על המבת"ן שאמור להיות כתובת מסוימת.

דר' ישי מנוחין : אנחנו נראה, הבאנו דוגמאות שאין ערעור. אין אפשרות ערעור, המערכת יחסים ביניהם, למרות שהם השתנו במהלך השנים, והוא לא השתנה במהלך השנים, הן אותן תשובות. כמעט CUT AND PASTE של אותן תשובות שקיבלנו לפני כן. מדי פעם אנחנו מקבלים תשובה שאומרת, אנחנו

מצטערים, הלך לאיבוד או היה לנו תקלה אדמינסטראטיבית ולכן זה לקח הרבה זמן. אבל מעבר לזה, אין לנו תחושה שהוא בודק. תראה, אם הוא מקבל את כל המלצותיו בלמעלה מ-700 מקרים, ואין שום מקרה שאנחנו מקבלים שהוא החליט משהו אחר, אז בספק שהוא מפעיל שיקול דעת, אותו ממונה על המבתי"ן.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: זה לא חייב להיות ככה. יכול גם לקרות שכולם היו בסדר, בטעות.

ד"ר ישי מנוחין: אני חושב שאפילו הסנהדרין אמרו שאם כולם מסכימים לגבי כל דבר כל הזמן,

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: אתה מפרש לא נכון את הפסקה במסכת סנהדרין. אבל זה לדיון אחר. יש לי שאלה. אחת התלונות שלכם למשל, או ההצעות לשיפורים, זה בעניין של הודעה על מעצר. וזה דבר חשוב ביותר, אין שום ספק. לא חל שיפור בעניין זה במשך השנים?

ד"ר ישי מנוחין: לא, ופרסמנו פה דוח על מניעת מפגש שהתפרסם בדצמבר שנה שעברה ואין שיפור.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: מעניין.

Mr. Watkin: In the, one of the challenges, it would seem, is, because interviews take place in,

Male Menuchin: Prison.

Mr. Watkin: In rooms with very few people present, and my understanding is there's not videotaping that takes place, that one of the issues would be what objective evidence do you have, and it seems that medical evidence, in particular, would be important. And no doubt your, you are aware of the Istanbul Protocol which places extreme importance on having trained medical people do the medical examination. And I wondered if you could explain in this, because you mentioned forensics. If you could explain how it works in terms of collecting evidence that might be more

than just one person saying yes and the other person saying no; you know, the objective basis upon which you might launch an investigation.

דר' ישי מנוחין: קודם כל, יש מנגנון של פנקסנות כפולה. זאת אומרת, את הפרוטוקול של מה שקורה בחדר החקירות, אף אחד לא מקבל, כולל השופטים בבית המשפט לא מקבלים. חוקר שב"כ כותב מה שקרה, אבל זה לא מגיע לבית משפט. מה שמגיע לבית משפט, זה אחרי שאותו אדם החליט להודות בחקר החקירות, מעבירים אותו לחדר אחר, ושם שוטר, איש משטרת ישראל, גובה ממנו עדות. עכשיו על פי חוק, לא מתעדים חקירות של נחקרים ביטחוניים. לא בתוך חדר החקירות ולא בזמן שהם מוסרים עדות במשטרה, יש עתירה על כל הנושא הזה של צילום או הלקטה של חקירות, ובית המשפט העליון אמור לקבוע מה לעשות בנושא הזה. זאת אומרת, מה שקורה בחדר חקירות לא ידוע גם לשופט שמקבל את העדות אחר כך של אותו אדם. זה פנקס ששייך רק לאנשי השב"כ ורק הם מכירים אותו. בשלב שני יש את העדות, שגם כשאותו אדם נותן את העדות בפני שוטר, גם זה לא מצולם ולא מוקלט. זאת אומרת, מה היה מצב הרוח של אותו אדם, איך הוא נראה, איזה סימנים היו עליו, אתה לא יכול לדעת. למעט מקרים חריגים, האנשים לא מוצאים לבדיקות רפואיות. עכשיו חלק ניכר, וזו אחת התלונות שנפגשנו ודנו רבות כארגון, עם שירות בתי הסוהר, זה שהתיקים הרפואיים של האנשים, לא מלאים. כשאנחנו מבקשים תיק רפואי משירות בתי הסוהר, לפעמים מגיע תיק מלא, לפעמים מגיע תיק מאוד חסר. כי כל אסיר שנקלט בשירות בתי הסוהר, אמור לעבור בדיקה רפואית, ומישהו צריך לכתוב מה היה מצבו. ואז אנחנו שואלים, אחרי חקירה אדם מופיע פגוע באיזושהי צורה, ואתה רוצה להשוות בין התיק הרפואי שלו אחרי החקירה, לבין מה שהיה לפני החקירה, הרבה מאוד פעמים התיקים מגיעים חסרים. אין לנו חלק גדול מהעדויות, לא ברור מי חתם. יש מקרים שבהם אנשים נפגעים בצורה קשה, ואז הם מוצאים מבתי הסוהר ושם יש לנו את העדויות מבתי החולים. את התיקים הרפואיים מבתי החולים, שמסמנים פגיעות כאלה ואחרות.

הבאנו משלחת של שני חוקרים פורנזים בשיתוף פעולה עם IRCT, והם בדקו, הצלחנו שהם יבדקו 3 נפגעים אחרי ששחררו, ואחד שביקשנו שהה בכלא, לא הסתדר לאפשר לנו לבקר אותו ולגבות עדות פורנזית חיצונית. אני חייב להגיד שחלק גדול מהקורבנות עינויים משתחררים די מהר מהכלא. כי כנראה הם לא היו פושעים כל כך גדולים או טרוריסטים כל כך מסוכנים, ואז אתה יכול לבדוק אותם כמה חודשים אחרי שהם עברו את התהליך של החקירה, על ידי חוקרים עצמאיים, וזה אותם 3 שביקשנו לבדוק, ובדקנו, אבל מעבר לזה אנחנו לא יכולים לדעת מה קורה בחדרי החקירות. על פי חוק השב"כ, כל אופני פעילותו של הארגון ואיך שהוא חוקר, אסורים לפרסום. האלוף (במיל.) עמוס חורב: יש לי שאלה. מתוך תקופה של 12 שנה, 700, למעשה במסמך כתוב 600 -

דר' ישי מנוחין: כי זה לפני שנה וחצי.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: מהו סך הכול הנחקרים? כלומר אני מניח שנחקרו יותר מאשר 700.

דר' ישי מנוחין: כן. גם אנחנו דיברנו עם הרבה יותר קורבנות עינויים שלא רצו – האלוף (במיל.) עמוס חורב: לא, אני שואל כמה -

דר' ישי מנוחין: אלפים רבים. בחוברת על מניעת מפגש, ההערכה היא שאני אנקוב מספר, על פי מסמך של השב"כ, שאחרי שראינו אותו באתר שלהם הם מייד סילקו אותו, ההערכה היא שכ-11,970 עצורים פלסטיניים נחקרו בידי השב"כ, על פי עדות השירות, בין השנים 2007-2000, מתוכם בין 8,379 ל-10,000 הוחזקו במצב של מניעת מפגש. עכשיו אנחנו יודעים שעינויים קורים בתקופות של מניעת מפגש. אז ההערכה שלנו מ-2000 עד 2007, כ-10,000 איש.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: זאת אומרת שממוצע שנתי נניח 1,500 נחקרים בשנה, ומתוכם כ-60 הם בנתון של התלונות.

דר' ישי מנוחין: אנחנו שולחים תלונות, גם הצלב האדום שולח תלונות, גם ארגונים אחרים, לפי הנתונים הם מקבלים כ-70-50 תלונות בשנה. אנחנו יודעים, לדוגמא מעצירים שהתלוננו על עינויים במהלך מבצע עופרת יצוקה, מתוך ה-30

ומשהו אנשים שביקרנו, וארגונים אחרים, כ-5 היו מוכנים להגיש – האלוף (במיל.) עמוס חורב: שאלה שנייה. מאחר שאתה ציינת שעינויים כוללים ספקטרום רחב מאוד, מפסיכולוגי וגמור בגופני, האם בנתונים האלה יש לכם התפלגות של חומרת העינויים?

ד"ר ישי מנוחין: לא.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: זאת אומרת לגביכם עינוי זה עינוי, לא משנה מה עושים. ד"ר ישי מנוחין: מייד אחריי עורכת הדין באנה שוגרי תיתן את ההגדרה שאנחנו משתמשים בה.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: אני מניח שבמרחב הזה של עינויים יש איזשהו - ד"ר ישי מנוחין: כן.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: אין לכם את זה. ד"ר ישי מנוחין: ויש גם חידושים כי לדוגמא קראתי כמה עדויות עכשיו שחוקרים התחילו לירוק בפה של נחקרים. עכשיו לירוק למישהו בתוך הפה זה לא גורם נזק בלתי הפיך אבל הממד של ההשפלה פה, הפסיכולוגי –

האלוף (במיל.) עמוס חורב: אז בכל זאת, ניתן היה לקחת את ה-700 ולציין כיצד מעינוי חמור עד כדי מוות, ועד יריקה בפנים.

ד"ר ישי מנוחין: לשמחתנו מאז בג"צ העינויים ב-99 אף נחקר לא מת בחדר חקירות. יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: מה לגבי הטענה, אני מניח שאתם שומעים אותה, מצד השב"כ וראשי השב"כ, שאחרי ההחלטה בבג"צ אין בעצם עינויים. לא עושים שום דבר לאנשים.

ד"ר ישי מנוחין: אנחנו חושבים שהיא הצהרה שקרית בעליל. אנחנו חושבים, אנחנו יודעים מהעדויות שיש לנו, ומהנתונים הפרונוזים של חלק מהמקרים שיש לנו, שאנשים עברו, השב"כ גם מודה, בוועדת חוקה, חוק ומשפט, שבה השקנו דוח בנושא של שימוש בבני משפחה בעת חקירות, אז באחד המקרים השב"כ הודה שהם שינו את הנהלים, בעקבות דברים שאירעו באותה חקירה וניסיונות ההתאבדות של הנחקר מייד אחריה, בגלל שהוא חשב שמענים בני משפחה שלו בגללו. כששאלנו, או קיי, אז היתה, אם שיניתם את הנהלים,

סימן שהיה שם משהו לא ראוי, האם שפטתם את מי שעשה את הדבר? אז נאמר, לא, הם רק שינו את הנהלים. אנחנו בטוחים, מהעדויות שיש לנו, אני אומר, אין לנו ודאות לגבי כל אחת ואחת מהן, יתכן שחלק מהעדויות שהאנשים נתנו לנו לא מדויקות, אפילו לא נכונות ואפילו אולי שקריות, אבל המקבץ של העדויות, הדמיון שבין העדויות ממקומות שונים, וחלק גדול מהתיקים הרפואיים שאנחנו כן מצליחים לקבל, מראים שהשב"כ מענה. פרופ' מיגל דויטש: תוכל אולי להתייחס לתהליך הבדיקה המסוימת שלכם את התלונות. הנקודה היא זו. המספר של 0 חקירות מתוך 600, הוא מספר שללא ספק מעלה שאלות. יחד עם זאת, הרי צריך לבדוק כל דבר באופן ענייני,

דר' ישי מנוחין: בהחלט.

פרופ' מיגל דויטש: איש כמובן לא גורס, אני בטוח שגם אתם לא, שצריך לנהל חקירות רק לשם הסטטיסטיקה.

דר' ישי מנוחין: בהחלט.

פרופ' מיגל דויטש: כשמדובר על המספרים לבדם, בכל זאת יש שאלה, האם מתוך ה-600 יש תלונות שעברו מסננת מוקדמת כלשהי או לא,

דר' ישי מנוחין: כן.

פרופ' מיגל דויטש: עכשיו ראיתי את ההתייחסות שלכם בנייר המעניין שהגשתם, ראיתי את ההתייחסות שלכם המתקוממת, אולי בצדק, כנגד תגובה של עורכת הדין טליה ששון שבזמנו היתה ממונה בתחום הזה, על כך שהיא גינתה אתכם על כך שאתם לא מקיימים תהליך מוקדם כלשהו, של בדיקה, לפני הגשת תלונות. באמת השאלה אם יש עליכם נטל כזה או לא, היא שאלה שאני לא נכנס אליה. השאלה היא שאלה של מציאות. כלומר מגיע אליכם מתלונן, אני מניח שיש אמצעים מסוימים שניתן לנקוט. שוב, אני לא אומר את זה כשאלה האם יש לכם אחריות לעשות כך, אלא האם זה מתבצע כך. בדיקות רפואיות. אולי למשל בדיקות פוליגרף שישפרו את אמינות התלונה, וכיוצא באלה אמצעים. האם אתם חושבים על זה? האם זה נעשה וכך הלאה.

דר' ישי מנוחין: אנחנו, המגע הראשוני שלנו הוא עם אנשים בכלא. זאת אומרת, אנחנו

שומעים או מהמשפחה מבקשים שנבקר את אותו אדם, או שארגון פונה אלינו ואומר, יש אדם, שמענו שזה וזה, או שאסיר אומר לנו ומפנה אותנו לאסיר אחר, אנחנו יוצרים קשר, מקבלים אישור והולכים לבקר אותו. כמו שאמרתי, אנחנו מבקרים 200-250 אסירים בשנה. עכשיו אנחנו שומעים את העדויות, יש עדויות שיש לנו תחושה, לעו"ד שלוקח את העדות, שיש בהן סתירות והן אולי לא חזקות, ושאלתי, ואני מצטער להגיד, מכיוון שיש בעיית כוח אדם, שההתעללות ו/או העינוי לא ממש כבדים או משמעותיים. ולכן –

השגריר ראובן מרחב: יש מקרים שאתם גונזים אצלכם את התלונה?

דר' ישי מנוחין: כן.

השגריר ראובן מרחב: הרוב?

דר' ישי מנוחין: עכשיו מעבר לזה, כאשר אנחנו מגיעים למסקנה שעדות אחת היא עדות משמעותית, אנחנו שולחים את אותו עו"ד לשבת איתו עוד פעם ולגבות עוד פעם עדות, ולגבות, כדי לבדוק האם יש סתירות, האם אין סתירות, האם הוא בטוח, האם הוא זוכר במדויק. אחר כך אנחנו רואים את תפקיד המדינה לבדוק את זה. זאת אומרת, אחרי שהתרשמנו שהעדות מחזיקה מים ואותו אדם מוכן גם להתלונן, כמו שאמרתי, חלקם הגדול לא מוכנים להתלונן, את אותן עדויות, לכן מ-200-250 ביקורים של אסירים, אנחנו מגיעים למצב של 25-30 תלונות שאנחנו מגישים. זאת אומרת, יש מנגנון שמסנן, אנחנו לוקחים רק את המקרים שהתחושה שלנו שיש שם אמת, ושנחנו רוצים שהמדינה תבדוק מה קרה שם. כי זה תפקיד המדינה, לא תפקידנו אנו. ואז אנחנו כותבים ליועץ המשפטי לממשלה, ומבקשים שיבדקו את זה. רק בסוגריים עוד דבר, אנחנו מבקשים גם את התיקים הרפואיים. ולפעמים, ואולי אני אתאר מקרה של ג'יהאד מוגרבי, אדם שהגשנו תלונה על עינויים, ו-3 שבועות אחרי שהגשנו את התלונה הוציאו אותנו למתקן אחר כנראה, או בתוך הכלא למקום אחר, והרביצו לו ופתחו לו את הראש, והיו חייבים לפנות אותו מייד לבית חולים לניאדו עם ראש פתוח. אז יש לנו את התיקים מלניאדו שמראים שאותו אדם הוכה בחפץ קהה וראשה נפגע. ואז

אנחנו כותבים עוד תלונה. זה אותו אדם אבל יש שתי תלונות סביב המקרה שלו, ואומרים, תבדקו מה קרה שם. הן במקרה הראשון והן במקרה השני, והמבת"ן מחליט בשני המקרים לא לבדוק.

השגריר ראובן מרחב: יש לי השלמה לשאלה הקודמת שלי בעניין הסוכן, זה יישמע לך מוזר אבל זאת הערה סמאנטית. במונחים האמריקאים, זה אני אומר לטובת הקולגים שלנו פה, כל עובד של ארגון חשאי קוראים לו סוכן. וזה לא הדין בישראל. כך שבישראל ההגדרה לסוכן היא אדם שגויס מבחוץ.

דר' ישי מנוחין: הבנתי.

השגריר ראובן מרחב: אז כך שלא יהיה בלבול לא אצלך ולא אצלנו, זה אני זוכר מהספרים. דבר נוסף -

דר' ישי מנוחין: זה איש שב"כ, זאת אומרת איש שמקבל משכורת מהשב"כ, לא סוכן. השגריר ראובן מרחב: אתה יכול לקרוא לו איך שאתה רוצה, אבל הוא לא כזה. אולי הוא סוכן של מישהו אחר. (צוחק) דבר נוסף שרציתי לומר לך, אתה השתמשת קודם, אנחנו שמענו אתמול בפרוטרוט את הדברים של המשנה לפרקליט המדינה, ישי ניצן. הוא דיבר בפרוטרוט על המבת"ן, אנחנו עומדים לראות את ראש השב"כ וחזקה עלינו שאנחנו נשאל את כל השאלות, את מרבית השאלות שצריך לשאול לגבי המבת"ן. כולל השאלה של למי יש גישה לחומרי הקלטה וכה הלאה וכה הלאה, מפני שברור שיש חומרי הקלטה. אמנם בעניין הזה הוא קצת התלעלע בלשונו אבל ברור לגמרי שיש חומרי הקלטה, הרי לא יושבים ועושים שם קצרנות. דבר נוסף שרציתי לשאול אותך בהקשר הזה, אתה אמרת שרק אחרי שנגמרת חקירה, בא שוטר וגובה עדות. אתה התכוונת בוודאי להודאה -

דר' ישי מנוחין: הודאה, כן. הודאה.

השגריר ראובן מרחב: ודבר נוסף שרציתי לשאול אותך, איך מגיעות, יש הרי אלפי אסירים או עצירים ביטחוניים, נכון? להוותנו. איך מגיעה אליכם האינפורמציה? איך אתם מגיעים לאינפורמציה?

דר' ישי מנוחין: ממספר דרכים. דבר ראשון, ארגונים פלסטיניים כמו מועדון האסיר

הפלסטיני, פונה אלינו ואומר, או נעלמו, האנשים האלה והאלה נעצרו על ידי הצבא ואנחנו לא יודעים מה קרה איתם, או משפחה פונה אלינו, כי יש לנו תכנית משפטית בערבית שמשודרת בקול השלום ברחבי הרשות, והאנשים ברשות ובעזה יודעים על קיומנו, ואז אנחנו מקבלים טלפון מבן משפחה שאומר, זה וזה מספר תעודת זהות או מספר כזה או אחר נעלם או נעצר, אנחנו שמענו בכלא שהוא עבר עינויים. ואז אנחנו מבקשים אישור לבקר את אותו אסיר. זאת אומרת, ה-200-250 קורבנות או אנשים שאנחנו מבקרים, המקורות שמגיעים אלינו, הם שונים. לדוגמא אחרת, עורכי דין שהם אלה שמייצגים את אותם אסירים, פונים אלינו ואומרים, הלקוח שלנו סיפר לנו שהוא עבר עינויים, האם אתם מוכנים לטפל בחלק של העינויים שעברו עליו? זאת אומרת, המקורות שאנחנו מגיעים אל האנשים הם שונים. סביר להניח שאנחנו לא מגיעים לכל המקרים, אולי אפילו, כפי שראינו לפי המספר אסירים שפה דובר, לא מגיעים לרובם, אנחנו מקבלים פניות ואנחנו מבקשים מהמשפחה אישור שתחתום שאנחנו יכולים לייצג את אותו אדם או מורשים לייצג את אותו אדם, והולכים לבקר אותו. זאת אומרת, זה המקורות מידע שלנו, ארגונים אחרים, עורכי דין פרטיים, בני משפחה ואסירים שמפנים את תשומת ליבנו לאסירים אחרים. לדוגמא, המקרה היחידי של וונדישן, של אסיר שמטייל בין ארגוני ביטחון שונים, הגיע אלינו מאסיר בצפון שאמר לנו, יש פה אדם שהגיע מפקיסטן. ואז הוא נתן לנו את הפרטים, ביקשנו לדבר איתו, גבינו עדות, הסתבר שהוא נעצר בפקיסטן, הוא בילה באפגניסטן, הוא בילה באיזה חור שחור כנראה בצפון אפריקה, אחר כך הוא בילה בירדן ואחר כך הוא הגיע לישראל. באופן אישי כישראלי אני שמחתי לקרוא בעדות שלו שהעינויים בישראל או החקירה בישראל היתה הקלה ביותר והכי פחות פיזית מכל מה שהוא עבר לפני זה, אבל כישראלי גם אני לא שמח שאנחנו לוקחים חלק במנגנונים האלה שבהם מעבירים עציר ממקום למקום כדי לשאוב ממנו מידע שאי אפשר לשאוב ממנו בתוך ארצות הברית. אבל הוא שוחרר דרך אגב, לרצועת עזה, בעקבות תלונה שהגשנו על

זה שיש אדם שיושב בכלא ללא משפט.

פרופ' מיגל דויטש: בעקבות הערתו של האלוף חורב, אני חושב שחשוב לעמדתכם שתעבירו נייר מסודר שמפלח את התלונות. הרי העניין נוגע לא רק לחומרת הטענה אלא גם לאמינות הטענה. אני מניח שיש הבדל מבחינת הראיות הפיזיות בין סיטואציה שבה הטענה היא טענה לפגיעה בכבוד, שאז הראיות הפיזיות לא קיימות או קלושות לחלוטין, לבין מצבים אחרים. זה יכול להשפיע גם על הערכה כלשהי של מהימנות התלונה, כשאנחנו באים להעריך את הסיטואציה.

דר' ישי מנוחין: בהחלט. אני חייב לציין אבל שגם כשהתלונות הן מאוד חמורות וכוללות תיקים רפואיים מבתי חולים חיצוניים שמראים על פגיעה פיזית קשה, התגובה של המבתי"ן היא אותה תגובה. בין ה-700 תלונות יש גם תלונות על עינויים קשים. וגם על עינויים קלים.

פרופ' מיגל דויטש: אני מבין אבל אנחנו רוצים לבדוק בין היתר כמובן את התגובות של המבתי"ן ואת המשמעות.

השגריר ראובן מרחב: אני מניח שהפילוח שלכם יכול גם את החלקים שבהם התחלתם לטפל במשהו וראיתם שזה בעצם שום דבר או שזה דבר שנכרך בחלק שלא היה לו בכלל קשר לעינויים. אנחנו יודעים שהיו גם דברים כאלה.

דר' ישי מנוחין: כן.

השגריר ראובן מרחב: זה קורה בכל הסקטורים. זה לא מתייחס דווקא לפלסטינאים.

דר' ישי מנוחין: בהחלט. אנחנו מקבלים גם פניות מישראלים יהודים. לדוגמא קיבלנו פנייה לבדוק את תנאי מעצרו של רוצח ראש הממשלה, והלכנו לבדוק איך הוא אסור. אבל זה לא קשור, והחלטנו שהתנאים בסדר. אבל מייד נשמע ממנהלת המחלקה המשפטית פירוט יותר של התיקים הספציפיים שבהם אנחנו עוסקים.

השגריר ראובן מרחב: לפי איזה סטנדרט אתם קובעים את זה? זו שאלה גדולה מאוד.

דר' ישי מנוחין: נכון, אנחנו אבל אמונים על עינויים ועל התעללות.

השגריר ראובן מרחב: לא, אתה מדבר על תנאים שבהם האדם הזה יושב. אתה פשוט, נכנס

פה אלמנט שבכלל לא היה קשור פה אבל כיוון שאתה הכנסת את זה אני

שואל אותך, על איזה סטנדרט אתם מדברים?

ד"ר ישי מנוחין: אנחנו בחלק גדול, בוא נגיד ככה, לגבי עינויים והתעללות, הסטנדרטים הם

סטנדרטים בינלאומיים. לגבי תנאי מעצר, יותר תחושה של איך ראוי שאדם

ישב בכלא, וכמובן בודקים מול רשות בתי הסוהר, מה מקובל, מה נהוג. אבל

עוד פעם, אנחנו כמעט לא עוסקים בתנאי מעצר.

השגריר ראובן מרחב: הבנתי.

ד"ר ישי מנוחין: אלא רק בזמן חירום. לדוגמא כאשר מחזיקים אנשים בחפירות כמה ימים

ללא, במבצע עופרת יצוקה, ללא תנאים סאניטאריים, ללא מזון ובתנאי קור

ללא כיסוי, אנחנו אומרים שזה לא תקין. זאת אומרת, אנחנו יודעים, או

שמכניסים אנשים ונותנים להם להיות על חצץ ללא מזרונים וכיוצא בזה,

אנחנו אומרים שזה לא ראוי. אבל ההתמחות שלנו היא בנושא של עינויים

והתעללות ולא תנאי מחיה של אסירים.

השגריר ראובן מרחב: אתם מבקרים במתקני כליאה, מבחינת בדיקת תנאי מעצר? אתה

אומר שאתם כמעט לא עוסקים בזה, אבל כמעט, לא יודע מה הוא כולל.

ד"ר ישי מנוחין: הגשנו עתירה בנושא של תנאי המעצר בחווארה ובעופר סאלם, ואז כדי,

המדינה אמרה שהיא תשפר אותם ואז כן ביקרנו באותם בתי כלא כדי

לראות את השיפור. מי שביקרה היא מנהלת המחלקה המשפטית והיא תוכל

להוסיף פרטים על אותם ביקורים בתאי מעצר.

Mr. Watkin: The, from the materials, it indicates that your concern is not just with the

GSS but also with the IDF.

Mr. Menuchin: Yeah.

Mr. Watkin: And I guess the question is what, in terms of getting investigations by the

IDF when there's, have you made complaints to the IDF?

ד"ר ישי מנוחין: כן. הסיבה שהתרכזתי בשב"כ, היתה שמרכז הוועדה ביקש, אמר, יש הרבה

אנשים שמדברים על הצבא. אני יכול להגיד למשל שבעקבות מבצע עופרת

יצוקה, הגשנו 5 תלונות על עשרות מקרים שבהם חשבו שהצבא פעל באופן

לא חוקי. והחזיק אנשים בתנאים שאסור היה לו להחזיק אותם. כל

התלונות האלה עדיין בבדיקה –

השגריר ראובן מרחב: מדובר בזמן הלחימה?

דר' ישי מנוחין: כן. ואחרי הלחימה. את אלה שתפסו. את אלה שתפסו ומה קרה איתם. איך העבירו אותם. עכשיו הצבא עדיין בודק את זה. אנחנו נפגשים אחת לשנה, בזמן האחרון, עם הצבא, כדי לשפר את דרכי, הצבא מוטרד מהאופן שבו דברים נאמרים או מתבצעים, ולכן אני באופן אישי נפגשתי 3-4 פעמים עם אנשי פרקליטות צבאית ו/או המחלקה של ארגוני זכויות אדם, שעובדת תחת דובר צה"ל, כדי לתאם אופני הגשת תלונות, לתאם את האופן שבו הם מגיבים לתלונות, ולבדוק למה אנחנו לא מקבלים תשובות מהם. אנחנו מגישים תלונות לצבא על אופני מעצר, על אופני איזוק של אנשים, על אופני התייחסות כלפי עצירים, ומקבלים בדרך כלל תשובות שזה בבדיקה. רוב התלונות שלנו, כמו שאמרתי, ב-3 שנים האחרונות, עדיין תחת בדיקה. הם בודקים את זה. לעומת זאת, התשובות שקיבלנו בעקבות התלונות של עופרת יצוקה ליועץ המשפטי לממשלה בנושא של השב"כ, כבר המבת"ן החליט שהן לא ראויות.

Mr. Watkin: The, there's always the issue of training and, in terms of interrogators. And, fully understand that the means and methods of interrogation are not likely going to be made available to you. But are you able to say whether there's a commitment or whether you know whether, on the syllabus for training or the training plan, the definitions of what torture is? And any legal modules? Are you aware of anything like that?

דר' ישי מנוחין: אין לי שמץ של מושג. לעומת הצבא או שירות בתי הסוהר, שאנחנו מצליחים לדבר איתם, ויש מגע עם האנשים שאחראים על הנושאים האלה, לגבי השב"כ, הקשר היחידי שלנו זה היועץ המשפטי לממשלה. אין לנו מושג מה הם עושים, אין להם מושג איך הם מאמנים את החוקרים. יש לנו מושג לגבי התוצאות שהן, כמו שאמרתי, לא נעימות.

Mr. Watkin: Just ask one more question. I noticed that in your report of 2010, the recommendation that you make is "eliminate the post of the official in charge of GSS interrogees' complaints and replace it with independent officials who are not related to the GSS, ISA in any way, in order to ensure impartial and effective investigations of complaints". I noticed you didn't indicate that the investigation should be a criminal investigation, and you didn't give detail as to what you were thinking in terms of who might be an appropriate official. Is there any, sort of, more you can add on that?

דר' ישי מנוחין: כן. אנחנו חושבים שבכל תלונה של עינויים צריכה להיות חקירה פלילית. אנחנו חושבים שזה לא יכול להיות גוף בתוך השב"כ, היינו שמחים שזה גם לא יהיה גוף שנמצא תחת אחריות, זאת אומרת, כן תחת אחריות משרד המשפטים אבל לא חלק ממשרד המשפטים, כי הניסיון עם המח"ש, המחלקה לחקירת שוטרים, הוא לא טוב. אנחנו רוצים שזה יהיה גוף עצמאי לגמרי, לא תלוי בכלל במשרד המשפטים ובטח שלא בשב"כ, שיהיה שקוף לגמרי ושנדע מה התוצאות. לא כמו אותן תוצאות חדגוניות שאנחנו מקבלים, שהכול היה בסדר או שזה היה לפי הנהלים. אם זה היה לפי הנהלים, היינו שמחים לדעת מה הנהלים שבעזרתם השב"כ חוקר. אנחנו פתוחים לשמוע הצעות שונות של המדינה איך היא רוצה לעשות את זה. אבל מה שבטוח, שזה צריך להיות עצמאי מהמדינה. עצמאי לגמרי מהשפעה, כי אנחנו רוצים לדעת כשבן אדם מתלונן על עינויים, שמישהו בדק ברצינות ובאופן אפקטיבי, באופן מהימן, את התלונה שלו.

Mr. Watkin: How, just, I'm just trying to understand in terms of your definition of independence. If you don't want to use the, what's a police investigation unit, as I understand it, within the Ministry of Justice for complaints, for internal complaints, and you want it to be independent of the state, what type of entity are you asking for?

דר' ישי מנוחין: לדוגמא מבקר המדינה. אמנם הוא גוף שלטוני, אבל הוא עצמאי מבחינת הבדיקות שלו, מהשפעות חיצוניות. הוא שקוף לגבי ההחלטות שלו, הוא שקוף לגבי למה הוא קיבל את ההחלטות שלו, והוא פועל באופן אפקטיבי. זאת אומרת, מנגנון שהוא, כשאני אומר עצמאי, עדיין הוא חייב להיות ממומן על ידי המדינה, אבל שההחלטות שלו יהיו עצמאיות מגורמי השפעה במשרד ראש הממשלה, שבו נמצא השב"כ.

Mr. Watkin: Well, what would be the problem of having some, the Ministry of Justice unit engaged? And I guess that leads to the question, with the new proposal that I understand is being in place, it, would that, it's not clear to me that would meet what you've just said as a requirement.

דר' ישי מנוחין: תראה, לכל אחד יש פנטזיה. הפנטזיה שלי, שזה יהיה עצמאי לגמרי. אני יודע שזה יצטרך להיות גוף פחות עצמאי ממה שאני מקווה אליו. אנחנו עובדים מול מח"ש, מול מחלקה לחקירת שוטרים, ויש לנו בעיות קשות עם האופנים שבהם היא עובדת, כי אנחנו חושבים שהיא לא עצמאית, אופן פעולתה אינו עצמאי ואינו שקוף ואינו אפקטיבי. יש יותר מדי תלונות שנמצאות שם שנים רבות, יש הרבה מאוד תלונות שנסגרות בצורה לדעתנו לא מקצועית ולא אמינה, ואז כשמשרד המשפטים מציע להקים גוף כמו מח"ש, שיחקור את השב"כ, אנחנו אומרים, רגע רגע רגע, יש לנו בעיות עם מח"ש, מח"ש הוא לא הגוף הכי מוצלח לדעתנו לבדיקת תלונות על אופן פעילות לא חוקי של המשטרה.

השגריר ראובן מרחב: למה הוא לא מוצלח?

דר' ישי מנוחין: הרבה מאוד תלונות תקועות שם. יש הרבה מאוד תלונות שלנו שנסגרות שם באופנים שנראים לנו לא מקצועיים. יש המון חקירות שנמשכות שם המון זמן, יש המון דברים שאנחנו צריכים להתווכח עליהם כל הזמן. לדוגמא, ליווי של קורבנות עבירה. המון זמן. כולל נפגעי עבירות או תלונות בנושא של תקיפה מינית שהתבצעה על ידי שוטרים. למרות שיש חוק בנושא של נפגעי עבירה מינית שאומר שהם יכולים להגיע בליווי עו"ד, כל פעם שאנחנו הגענו

עם קורבנות, אמרו לנו לא. לפני 3 חודשים פתאום אמרו לנו כן. אני שהעדתי על מכות שקיבלתי מקצין משטרה בהפגנה, באתי לשם עם עו"ד, שבוע אחרי זה היינו צריכים ללוות מתלונן פלסטיני, אמרו לנו, בלי עו"ד. התעקשנו ואמרנו, היתה דוגמא בשבוע שעבר, ואז הם הסכימו. אבל ההרגשה היא שהקריטריונים של העבודה שלהם, אופני העבודה שלהם, הם לא מספיק מקצועיים, שקופים ומאפשרים תמיכה בקורבנות. וקורבנות עינויים זה כמו קורבנות של התעללות מיני. זה קורבנות שמישהו צריך ללוות אותם. והחוק מכיר בכך לגבי קורבנות של תקיפה מינית. ולגבי קורבנות עינויים יש חלל, שטח אפור שמאפשר להם לקבל החלטות שונות כל פעם ופעם.

השגריר ראובן מרחב: אני מתנצל שאני נתפס לדקדוקים. מתי אתה משתמש בקורבנות ומתי בנפגעים? כרגע במשפט אחד אתה פעם אמרת נפגע ואחר כך אמרת קורבן.

איך זה עובד אצלך?

ד"ר ישי מנוחין: אני יכול להגיד לך שאני לא יודע, אנשים –

השגריר ראובן מרחב: לא, יש הבדל בין קורבן ונפגע?

ד"ר ישי מנוחין: לא.

השגריר ראובן מרחב: לא? אין הבדל?

ד"ר ישי מנוחין: בשפה שאני משתמש בה, לא. אני יכול להגיד לך גם שאני לא בטוח שכל

אלה –

השגריר ראובן מרחב: בעברית יש הבדל?

ד"ר ישי מנוחין: יכול להיות.

השגריר ראובן מרחב: יכול להיות?

ד"ר ישי מנוחין: אני רוצה להגיד שכשאני מקבל עדות של איש שעבר עינויים או שטוען שעבר

עינויים, אני לא בטוח שהוא עבר עינויים. אני פונה בתלונה כי אני רוצה

שיבדקו את זה. זאת אומרת מבחינתי כשבן אדם מגיע ויש לי תיק רפואי

שראשו פתוח, כמו במקרה של ג'יהאד מוגרבי, אז אני יכול להגיד במפורש

שהאיש עבר עינויים.

השגריר ראובן מרחב: מה יותר חמור, להיות קורבן או נפגע?

דר' ישי מנוחין : אותו דבר.

השגריר ראובן מרחב : אותו דבר?

דר' ישי מנוחין : כי כל נפגע של עינויים הוא קורבן גם כן.

השגריר ראובן מרחב : אתה יודע מה, זה נשמע לך מוזר, אבל תחשוב רגע על העברית. קורבן זה מילה גבוהה מאוד. ונפגע זו גם מילה חזקה. עכשיו כשיש אינפלציה בעוצמה של מילים, יש אחר כך גם אינפלציה בשימוש בכלל בביטויים. ואתם עוסקים בדברים שהם, אנחנו כולנו עוסקים בדברים שיש בהם המון רגישות. ודווקא בגלל זה אנחנו מצווים על יותר דיוק בשימוש במילים. אני הייתי חושב על זה עוד פעם, מתי לעשות קורבנות, מתי לעשות נפגעות. לא כל נפגע בתאונת דרכים, יכול להיות אדם שנפגע בתאונת דרכים והוא לא תיכף קורבן. הוא קיבל מכה או שהוא נפצע פציעה קלה, הוא לא קורבן. הוא נפגע. עכשיו נפגע פגיעה מסוימת, הוא לא תיכף קורבן. קורבן זה רמה גבוהה מאוד. מקורבנות קשה לעלות וקשה לרדת.

דר' ישי מנוחין : אני אגיד שכל אדם שעבר עינויים, הוא גם נפגע וגם קורבן. כי זה לא כמו תאונת דרכים. כי בעינויים, כפי שמוגדרים עינויים, משתמשים בכוח או באלימות פסיכולוגית, כדי לחלץ ממך משהו באופן שאסור לעשות אותו. ולכן כל אדם שזה קורה לו, אם זה קורה לו, אם זה לא קורה לו וזו עדות לא נכונה או עדות שקרית, אני לא יכול לקרוא לו קורבן. אבל אם הוא עבר עינויים הוא גם נפגע וגם קורבן.

השגריר ראובן מרחב : וכשנפגעת על ידי אלימות שוטרים היית קורבן או נפגע?

דר' ישי מנוחין : גם וגם.

השגריר ראובן מרחב : אה. זאת אומרת אתה כבר מהפגיעה של אלימות השוטרים, כבר התעלית לדרגת קורבן או ירדת לדרגת קורבן.

דר' ישי מנוחין : כן. כל פעם שרשות מפעילה כוח בצורה לא סבירה, לא חוקית, לא נכונה, הנפגע הוא קורבן.

האלוף (במיל.) עמוס חורב : טוב. אתה נכנסת לתחום הגדרות, לא סבירה, נעזוב את החוקית. לא חוקית ברור לי מה זה. הנושא של הסבירות אני לא יודע איך מודדים

אותו.

דר' ישי מנוחין : אני לא נכנסתי לסבירות,

האלוף (במיל.) עמוס חורב : אמרת לא סבירה.

דר' ישי מנוחין : או קיי. בצורה ברורה אני רוצה להגיד שאם אדם עבר עינויים, הוא גם נפגע וגם קורבן. עכשיו, תראה, כשאותו קצין משטרה בעט בי, בהפגנה, אז לא הייתי קורבן כמו אותו ג'יהאד מוגרבי שפתחו את ראשו, אבל כן הייתי קורבן של אלימות משטרתית.

השגריר ראובן מרחב : תראה, אני מבקש שתבין אותי נכון. אני לא רוצה לקנטר ואני לא רוצה לפגוע. אני אומר את זה ברגישות מאוד גבוהה לשפה העברית. מפני שהשפה זה כלי הביטוי החשוב ביותר שיש לנו בהדברות בין אנשים. וזה עוד יותר חריף כשאנחנו כותבים את זה. ואחר כך ברגע שאתה משתמש בדבר, קשה לסטות ממנו. ואתה מכניס את עצמך ל- mode מסוים, ולכן, אני הייתי בודק את עצמי. והייתי קובע איזושהו סולם. אבל זה, תשמע, אנחנו חיים במדינה חופשית ואנחנו מאוד מברכים, כאזרחים חופשיים במדינה חופשית, מברכים על העבודה של כל ה – כל הפעילות של הארגונים האלה. אבל זה לא צריך למנוע מאיתנו להעיר על דברים שנראים לנו, שלך אולי נראים סמנטיקה, יש בהם אולי איזושהו עומק.

דר' ישי מנוחין : בהחלט, ולכן הדגשתי שכל מי שנפגע על ידי עינויים הוא גם נפגע גם קורבן. יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : אולי יורשה לי להוסיף לדיון המלומד הזה מצידו. בעיניי האבחנה היא הפגיעה, כפגיעה פיזית או נפשית באדם, ללא קשר למטרה ולסיבה שזה בא לשרת. תאונת דרכים למשל, אין כאן שום סיבה מאחורי זה, אין כאן שום מטרה מאחורי זה, זה קרה. אדם הוא קורבן כאשר הפגיעה בו נעשית מתוך כוונה להשיג איזושהי מטרה. דהיינו מנגנון החקירה המשטרתית, המנגנון של השב"כ, בא להשיג איזו מטרה. אז הוא קורבן למטרות מסוימות. יותר רצויות, פחות רצויות.

דר' ישי מנוחין : אני מקבל לגמרי את האבחנה הזאת ולכן מבחינתי כל נפגע עינויים הוא קורבן וכל נפגע של אלימות משטרתית, שנועדה למטרות אחרות, הלא שוטר

לא בועט סתם. קצין משטרה לא בועט סתם באנשים. יש לזה מטרה. ולכן – פרופ' מיגל דויטש: אם כבר מדברים, יש גם קורבנות גורל. אז אפשר להמשיך הלאה. האלוף (במיל.) עמוס חורב: אני רוצה לחזור לנושא המח"ש. דר' ישי מנוחין: כן.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: הטענה שלך, כפי שהבנתי אותה, לגבי מח"ש, ביקורת על חוסר מקצועיות, חוסר יעילות. מפני שכשתיארת את התיאורים לא ציינת שהגוף הוא איננו עצמאי. כלומר אם ניתן היה לייעל את מח"ש ולהכניס למשל בעלי מקצוע יותר טובים, אז אפשר לעבוד גם עם מח"ש. זה מה שאתה אומר? דר' ישי מנוחין: בהחלט ואנחנו עובדים מול מח"ש. ההערה שלי היתה מול השאלה, למה לא להקים אותו גוף כמו מח"ש שיבדוק את השב"כ. האלוף (במיל.) עמוס חורב: גם הוא יכול להיות לא יעיל, כך שזה לא, כדאי לתקן את הגוף שהוקם לצורך זה.

דר' ישי מנוחין: על פי חוק, דרך אגב, וקראתי לכם את פקודת, מהחוק, בהחלט, מח"ש אמור לבדוק את הדברים האלה.

השגריר ראובן מרחב: אני רוצה להוסיף מילה לדיון המלומד. יש מדינה באזור שלנו שיש לנו איתה יחסים מורכבים מאוד, ושם כשאתה מקבל ממישהו, כשאתה נותן למישהו סיגריה או כוס תה או משהו כזה, התשובה שאתה מקבל, אני קורבנך. זה פרס ושם אומרים קורבן, בתור תודה. אז אתה רואה איך המילים משתנות.

פרופ' מיגל דויטש: מה העמדה המדויקת שלכם לגבי קיומו של מנגנון סינון בכלל, לגבי חקירה? הרי כיום יש מנגנון סינון, המבתי"ן. דר' ישי מנוחין: זה לא מנגנון סינון, אנחנו טוענים שזה מנגנון עצירה.

פרופ' מיגל דויטש: ברורה הטענה רק הסמכות היא סמכות סינון בעצם. סמכות בדיקה אם יש מקום לחקירה. בתחום הזה, לאור האינטרסים הציבוריים המיוחדים, ניתן לשקול את הלגיטימיות של מנגנון כזה. איך אתם מתייחסים שוב, לעצם קיומו של מנגנון בדיקה מוקדם כלשהו? האם אתם חולקים על הלגיטימיות העקרונית של מנגנון כזה? בנייר שלכם עקרונית חלקתם, אבל לא

התייחסתם באופן מסודר, נאמר כך, בנייר הזה, לאיזון בין המטרות הציבוריות הבסיסיות, של מניעת, הרתעה של הפעילות המסכלת וכיוצא באלה, שהיא כמובן רגישה ביותר?

ד"ר ישי מנוחין: אנחנו מתנגדים ולכן גם הבקשה שלי היתה שלא יהיה שיקול דעת ליועץ המשפטי לממשלה, לגבי חקירה פלילית בנושאים האלה. אבל מה שעוזר לנו פה להיות כל כך, לפסול כל כך מנגנון בדיקה, זה האופן שבו מנגנון הבדיקה הנוכחי מתנהל. ואם מנגנון הבדיקה המקדמית הנוכחי, פועל בצורה כל כך לא ראויה, אז זה רק מחזק את עמדתנו שכל תלונה על עינויים צריכה להיות מלווה בחקירה פלילית. עכשיו אם אותו אדם מסתבר, שיקר, ניסה להשיג טובות הנאה, אז כמובן יש –

פרופ' מיגל דויטש: ומנגנון בדיקה שייתפס בעיניכם כהוגן לגופו, הוא מנגנון לגיטימי? מבחינת התפיסה?

ד"ר ישי מנוחין: אנחנו מבקשים שכל עדות, שכל תלונה בנושא של עינויים, תיבחן פלילית. זאת הדרישה, כמו שאמרתי שאנחנו יודעים שלא כל פנטזיה נקבל. אבל הדרישה, המצפן שלנו אומר, בדיקה עצמאית פלילית של כל תלונה על עינויים, זה מה שאנחנו דורשים. אבל אנחנו יודעים שיכול להיות שלא נקבל הכול.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: למה אתה מתכוון פלילית?

ד"ר ישי מנוחין: על ידי אנשים שיושבים ובודקים באופן פלילי, שיש משמעויות לעדויות שהם אוספים, ולאופן שהם חוקרים ולאופן שהם מצליבים מידע ולאופן שהם הולכים לקבל מידע ממקורות אחרים ומחליטים. הרי לא כל חקירה פלילית הולכת לבית משפט. אבל האופן שבו זה מתבצע מתוך ידיעה של אותו אדם שמה שהוא עשה או מה שהוא נחשד בעשייתו, הוא פסול ויכול להוביל אותו לבית משפט. לא בדיקה פנימית ולא בדיקה מקדמית. בדיקה שיכולה להוביל אדם לתת את הדין על מעשיו.

Mr. Watkin: But, in effect, are you saying that, and you want to go from, your complaint is that there's none with 700, which raises a number of issues.

You want to go to 700. I'm trying to understand what you're asking for, because when, because that's what it sounds like when you say "an automatic investigation". And when I look at the convention against torture, and I'm reading it from your own report, Article 12 says "Each state party shall ensure that its competent authorities proceed to a prompt and impartial investigation whenever there's reasonable ground to believe that an act of torture has been committed in any territory under its jurisdiction." And so the question is, you know, that test, yesterday we had discussions that the test might be reasonable suspicion, or reasonable grounds to believe seems to be a higher test than reasonable suspicion. And so it, what it sounds like to me, and I don't know if this is what you're saying, is if in your investigation you reach a determination that you think it's worthy of investigation, the state should automatically investigate, whereas there seems to be a middle ground which is some sort of vetting process where the state can decide whether they've met the test of torture. Whether they're doing it or not, I think this is where the discussion is, that it's the notion of an automatic investigation. We now have 700 criminal investigations. You know, that's the, I guess that's, it's not clear to me what you're asking for in terms of what the legal requirement is, because the issue is the, for the commission, is the investigation of breaches of the laws of armed conflict.

דרי' ישי מנוחין: נכון שאין שם דרישה לחקירה פלילית. אבל מאידך גיסא, החיים שלנו היו הרבה יותר קשים אם מתוך ה-700 תלונות שהוגשו, לא רק על ידנו, גם על ידי הצלב האדום ואחרים, חלק מהמקרים היה כן נחקר. הטענה שלנו שהיא אומרת שלא יכול להיות מצב שכל כך הרבה תלונות מוגשות ואין שום חקירה פלילית. אני אומר, אם במהלך השנים 2001, כ-30%-20% היו עוברים חקירה פלילית, לא הייתי בא לוועדה ואומר, המנגנוני בדיקה האלה לא

פועלים. זאת אומרת מה שהוכח לי במהלך 11 השנים האחרונות, שבמצב הנוכחי אין משמעות להגשת תלונה. כי כל תלונה אוטומטית נסגרת. עכשיו נכון שב-CONVENTION AGAINST TORTURE אין חיוב בחקירה פלילית על כל דבר. כן יש חיוב על בדיקה על כל דבר, שיכולה להשתמע או פלילית או לא פלילית. כשאני מדבר על המצפן או על הרצון שלי, אני רוצה שזה יהיה חקירה פלילית. שהכול יהיה חקירה פלילית. עכשיו הצד השני רוצה ששום דבר לא יהיה חקירה פלילית. עכשיו מכיוון שהם אלה ששולטים בתהליך הבדיקה, עד היום לא היתה שום חקירה פלילית. אני בא ואני אומר, שחיי היו קשים אם 20% היו עוברים לחקירה פלילית, 30%, אז הייתי צריך לבוא ולהסביר יותר במדויק. הם עשו לי את החיים קלים. הם פשוט לא בודקים פלילית שום תלונה.

Mr. Watkin: I fully understand that if there's a crime and you reach the, you know, the test of a reasonable ground to believe a crime's been committed, that logically that would lead to a criminal investigation, if that was the situation. I guess what I'm trying to understand is, it's the basis upon which you reach the test that there's reasonable ground to believe. And who has to reach that test is the only issue I'm questioning. Is, I'm just trying to understand what you're saying. It's going from 0 to 700 is what it sounds like to me, but you've also said that, you know, if 20 or 30% of them had been investigated, that would have given you a different feeling,

Mr. Menuchin: Yeah.

Mr. Watkin: Of the system. So you're not asking for, it's not clear to me whether you're asking for 100% investigations of every complaint or you're asking for a review of the complaints that would lead to a potential criminal investigation.

דרי' ישי מנוחין : אנחנו רוצים שבכל ה-700 מקרים תהיה חקירה פלילית. אנחנו לא דורשים, חס וחלילה, שיהיו 700 כתבי אישום. זאת אומרת אנחנו רוצים שיהיה, בגלל

השימוש שקורה בטכניקות אסורות בחקירה, אנחנו רוצים, מעבר למה שכא"ת אומרים בנושא של בדיקה, אנחנו רוצים חקירה, כי קורה פה יותר מדי שאנשים מתלוננים על עינויים. עכשיו אנחנו יודעים שחקירות פליליות יש לאותו חוקר, לאותם חוקרים, אמצעים להגיע לאמת, שלנו אין. כמו שאמרתי, אנחנו הגשנו את התלונות לא מתוך ביטחון במאה אחוז שבאמת קרה מה שאותו אדם התלונן. כל מה שאנחנו מבקשים, והדרישה שלנו היא מהיועץ המשפטי לממשלה, היתה תמיד, זאת התלונה, בבקשה תחקרו אותה. אנחנו לא שופטים, אנחנו לא חוקרים, אנחנו לא מקבלים החלטה. אנחנו רק אומרים, קיבלנו תלונה כזאת, נשמע לנו שאותו אדם עבר עינויים, אנא תפעילו מנגנון שיבדוק את זה. והמנגנון הזה, בעקבות ניסיון העבר, צריך להיות מנגנון בעל משמעויות פליליות. כי כשהקימו, בעקבות בג"צ העינויים, את המבתי"ן, שהיא איש פנימי, איש שירות הביטחון שבודק כוועדת בדיקה מקדמית, ועובדה, כל התיקים נסגרו. אז אנחנו אומרים, אז לא. לא רוצים את זה יותר. רוצים מישהו שיבדוק באופן עצמאי, ואם הוא מגיע למסקנה שצריך משפט, שזה ילך משפט.

פרופ' מיגל דויטש: אני מציע, השאלה היא שאלה משפטית. אני מניח שהיועצת תתייחס לשאלת הלגיטימיות על פי המשפט הבינלאומי של המנגנון המקדמי?

ד"ר ישי מנוחין: כן.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: ד"ר מנוחין, אני מציע שנעבור למנהלת המחלקה המשפטית.

ד"ר ישי מנוחין: תודה רבה.

עדותה של עו"ד באנה שוגרי-בדארנה, יועצת משפטית ומנהלת המחלקה המשפטית,

הוועד הציבורי נגד עינויים

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: כן, מה שם גברתי?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: עו"ד באנה שוגרי-בדארנה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: בבקשה?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: באנה, זה ב' א' נ' ה', ושם משפחה שוגרי בדארנה, זה קצת מורכב. ש' ו' ג' ר' י' מקף ד' א' ר' נ' ה', הונחיתי להכתיב לפרוטוקול.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: תודה. את מוזהרת לומר את האמת, כמובן.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בהחלט. קצת מוזר לי לשבת בפני הרכב שנראה כמו בית משפט ולטעון בישיבה, בכל אופן, אני משמשת כיועצת משפטית ומנהלת המחלקה המשפטית בוועד נגד עינויים, מאז יוני 2008. לפני כן עסקתי במשך 10 שנים במשפט חוקתי ומנהלי במסגרת עבודתי כעו"ד באגודה לזכויות האזרח. אני בעיקר רוצה להשלים טיעון משפטי ואולי כדאי גם שאתחיל לענות על חלקים משפטיים בשאלות שכבר הצגתם לד' מנוחין. מאוד חשוב לי לציין בפני הוועדה, שכל נושא, בעצם מנגנון הבדיקה שפועל בחוסר סמכות, לגישתנו, ולא רק בחוסר יעילות, בחוסר עצמאות ובחוסר אפקטיביות, הוא נושא שנמצא היום בפתחו של בית המשפט העליון. ב-15.02 השנה, בעקבות למעלה מעשור של ניסיונות לשפר את המצב באמצעים של הדברות שלא צלחו, הגשנו עתירה עקרונית לבג"צ. העתירה הזאת הוגשה הן בשם 10 קורבנות, ואני תיכף אגיד למה אני אומרת קורבנות, עינויים, והן בשם –

פרופ' מיגל דויטש: אני מציע שתעבירו את העתירה. לא קיבלנו אותה.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני אעביר בסוף העדות שלי היום את העתירה על נספחיה, ונעביר אותה גם במייל. בשם 6 ארגוני זכויות אדם ו-10 מתלוננים ספציפיים. הטיעון המשפטי בעתירה ייתן מענה להרבה מאוד שאלות שנשאלו כאן, הן לגבי מה דרישות המשפט הבינלאומי והן לגבי מה דרישות המשפט בישראל, ביחס לאיך צריך לחקור תלונות על עינויים. נתחיל מהגדרה של עינויים שנשאלנו –

פרופ' מיגל דויטש: אגב, יש כבר תשובת מדינה לעתירה?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: העתירה נקבעה לדיון בפני דן יחיד לינואר שנה הבאה, וזה אחרי שהחלטה הראשונה היתה שצריך תגובה של המדינה תוך פרק זמן יותר קצר, אבל מייד שינו את החלטה, ולכן עדיין אין תגובה. הגדרה של עינויים, כפי שד' מנוחין ציין, אנחנו בעצם מתייחסים להגדרה היותר מחמירה,

שהיא סעיף 1 לאמנה נגד עינויים. אני אומרת יותר מחמירה כי המשפט הבינלאומי ההומניטארי, בין אם מדובר באמנות שונות שישראל חתומה עליהן ובין אם מדובר בחוקת רומא, שישראל לא אשררה אותה, מתייחסים להגדרה יותר רחבה. אנחנו מדברים על 4 אלמנטים מצטברים. גרימה במכוון של כאב או סבל חמורים שהם פיזיים או נפשיים, שנעשתה לאחת מ-3 מטרות שמוגדרות באמנה, החשובה בהן להוציא מידע או הודאה. יש גם מטרה של הענשה ויש מטרה של הפליה. ושנעשתה על ידי איש רשות, בעצימת עיניים של איש רשות, בעידוד של איש רשות וכו' וכו'. ולכן כל אדם שמתלונן על עינויים, כיוון שגם אלמנט הכוונה וגם אלמנט המטרה הם חלק אינהרנטי מההגדרה של מה זה עינויים, הוא קורבן ולא סתם נפגע. המציאות העובדתית בישראל היא שעצורים שחשודים בעבירות ביטחון, שהם לרוב פלסטינים, אם כי יש גם כמה פעילי ימין ישראלים יהודים שנעצרים ונחקרים בעבירות מסוג זה, נעצרים באופן מאוד אלים ומוחזקים בתנאי כליאה מחפירים מאוד, מנותקים לחלוטין מאור השמש, מאוויר, מכל מגע עם העולם החיצון. נמצאים בתאים צרים, 2 מ' על 2 מ', 2 על 1.5, 2 על 2.5, קירות מחוספסים, תאורה או שלא קיימת או שקיימת כל הזמן, ועוד ועוד תנאים שהם בהחלט מנוגדים להתחייבות המשפטית של ישראל וגם להתחייבות המוסרית, בין לפי המשפט הישראלי ובין לפי המשפט הבינלאומי. הנושא הזה מתואר בדוח של מניעת מפגש, כשהחריג הופך לכלל, שהגשנו בפניכם היום. אני אומרת את כל זה כי לכאורה כל מי שמוחזק במשך תקופות ארוכות במצב הזה של ... ATTENTION, שאנחנו מדברים על בין ימים ספורים ויש מקרים, נדירים אמנם, שגם אנשים הוחזקו ככה במשך 40,50,60 ואף יש לנו מקרה אחד של 93 ימים. בתנאים הללו. אז לכאורה כל אדם שהעיד בפנינו על התנאים האלה, הם לא מוכחשים, הם נמצאים בפרוטוקולים של דיונים בבתי המשפט הצבאיים. ולא ניתן להשיג אישור פורמאלי, כיוון שלאף גורם מלבד הייעוץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה, אין גישה למתקני הכליאה הללו, או למתקני החקירה.

במובן הזה ישראל מפרה גם את ההתחייבות שלה לפי האמנה נגד עינויים, שלאפשר לגורמי ביקורת חיצוניים, כמו ארגוני זכויות אדם, כמונו, לבקר במתקנים אלה. אז לא סתם אנחנו לא נכנסים לשם בכובע המקצועי שלנו, כי פשוט החוק לא מתיר את זה. אחרת זה היה מאוד רצוי. ובעניין הזה פנינו מספר פעמים, בין לבדנו ובין עם האגדה לזכויות האזרח, כדי לאפשר אפילו לסנגוריה הציבורית לבקר את התנאים האלה והדבר סורב. ואנחנו שוקלים עתירה לבג"צ בעניין הזה. לזה מתווסף מה שדרי' מנוחין דיבר עליו, שגם לטענתכם יש הקלטות, החוק נותן פטור מכל תיעוד, אפילו בפרוטוקול מלא. ולכן גם אם יש הקלטות כאלה, הן לא שקופות ולא מפורסמות ואף אחד חיצוני לשב"כ, לא מקבל גישה אליהן. כך שאנחנו בעצם אף פעם לא מגישים תלונה רק על זה. אנחנו גם אף פעם לא מגישים תלונה כשהאדם מתלונן שבנוסף לזה הוא ישב אזוק במשך יממה, שתי יממות, בחדר חקירות. וברור שכל זה גורם לכאב פיזי וגם נפשי חמור. אנחנו גם לא מגישים תלונה כשאדם רק נחקר במשך תקופה ממושכת במניעת שינה, גם אם זה כמה ימים. אז לשאלתכם, איך אנחנו מסננים ובוחרים, למרבה הצער חלק מזה גם לא רק בחירה שנובעת מהחלטה שלא נעשית, אלא לפעמים יש מגבלות של כוח אדם, אז אתה מן הסתם פונה במקרים שהם יותר חמורים. לכן כשהנתונים שמסרנו, על תלונות שהוועד הגיש, למשל בשנה האחרונה, 2010, היו לנו 23 תלונות פרטניות, כולן תלונות של עינויים, שגורמים לכאבים חמורים. האם לכאבים האלה יש סימנים פיזיים על הגוף? בהחלט לא תמיד. לרוב לא. כיוון שכשאדם נחקר בשיטות כמו כיפוף בננה ותנוחות של צפרדע ועוד ועוד תנוחות מכאיבות שאני לא רוצה, מוכרים לכם, מן הסתם זה לא שובר לו את עמוד השדרה אלא גורם לכאבים מאוד מאוד קשים. גם שיטות האיזוק, לא הסטנדרטי, האיזוק הגבוה במקומות לא שגרתיים, לרוב נעשה מעל בד, ולרוב לא משאיר סימנים, אם כי יש לנו גם מקרים כאלה. אבל בנתונים האלה שלארגוני זכויות אדם ולעורכי דין, וגם לסנגוריה הציבורית, אין גישה לנחקרים בזמן החקירה, הגישה היחידה אליהם היא או לגורמי חקירה או

לשופט צבאי, ששוב, הביקורת כאן של השופט הצבאי היא בערך בתדירות של פעם ב-15 ימים, כך שזה מספיק להסתיר סימנים קיימים. וגם ביקורת של רופאים, היא לא נעשית לפי פרוטוקול איסטנבול. למרבה הצער, ואנחנו כנראה נתמקד בזה השנה, כל הנושא של האופנים שבהם מערכת הרפואה בשב"ס וגם לצערנו מחוץ לשב"ס, מפירה את החובות האתיות והחוקיות, כיוון שפרוטוקול איסטנבול זה חלום מאוד מאוד יקר לליבנו, אבל למרבה הצער לא מגיעים אליו, לא רק שלא מגיעים אליו אלא שגם כשאנחנו במקרה שדר' מנוחין ציין, של מחמוד עבד אל עזיז סוטי, שזה מקרה של אדם שנעצר ב-2007, נחקר גם בשיטות פיזיות וגם בשיטות נפשיות, שבהן הראו לו את אביו בחדר חקירות וגרמו לו לחשוב שהוא מעונה, ובשל כך הוא ניסה כמה וכמה פעמים להתאבד, ועל זה יש חוות דעת פסיכיאטרית של שירות בתי הסוהר. עדיין האיש הזה עצור. עדיין האיש הזה, כשרצינו לקבל חוות דעת של מומחה עצמאי מטעמנו, לקח לנו 6 חודשים לקבל אישור לכך, וכשרצינו מישוהו פורנזי בינלאומי הגיע, האישור הזה טרם הגיע, למרות שאת הפניות עשינו לפני למעלה מחודשיים, והמשלחת בינתיים חזרה לארה"ב ולדנמרק. לגבי החובה לחקור –

Mr. Watkin: Do you mind if I ask a question just from what you've,

Ms. Banah: Sure.

Mr. Watkin: Covered so far? The, you outlined issues like length of interrog, and your report, I think, goes into more detail in 24 hours or 25 hours of questioning, issues of people remaining handcuffed while they're being, do you have a comparator with respect to how criminal detainees are treated with respect to questioning by the police? And are there limitations or policies on those limitations?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בהחלט. בדוח שלנו, כשהחריג הופך לכלל, יש גם הפניה ספציפית לכל דברי החקיקה, רק בקצרה אני אציין שעצור פלילי רגיל בישראל צריך

להיות מובא בפני שופט להארכת מעצר תוך 24 שעות. אם הוא חשוד בעבירת ביטחון הוא יכול גם להיות מובא, להיות בחקירה 96 שעות בלי שהובא בפני שופט. כשמדובר בפלסטינים תושבי השטחים הכבושים, שנשפטים במערכת הצבאית ולפי מערכת כללים נורמטיבית שונה לחלוטין מהחוק בישראל, אז אנחנו מדברים על 8 ימים. 24 שעות לעומת 8 ימים. בעניין מניעת מפגש עם עו"ד, בישראל המקסימום שאפשר לצרכי חקירה זה עד 48 שעות אם זכרוני לא מטעה אותי. כשמדובר בביטחוניים, עבירות ביטחון בתוך ישראל, אם אני, אזרחית ישראל, חשודה בעבירת ביטחון, אז אני יכולה להיות מוחזקת עד מקסימום של 21 ימים בלי מפגש עם עו"ד. בשטחים זה 90 ימים. אז זה ההשוואה.

Mr. Watkin: Sorry, maybe I wasn't clear in my question. It wasn't with respect to the length of time; it was in respect to issues of the length of time that someone being interrogated can be interrogated without a break, you know, because the issues raised of sleep deprivation, issues of whether, how long people remain handcuffed when they're being dealt with by the Israeli police, outside the context of security personnel. In part, I'm raising that because you've talked, and it's, so that's one just as a comparator, because the other issue, of course, is abuse, not torture. And the convention against torture, as you know,

Ms. Banah: Yeah. Article 16.

Mr. Watkin: And there's some, there's European case law that makes the distinction; it doesn't make the practice any, permitted, but it does make a distinction between the two. And so I'm just trying to get a sense of what constitutes torture as opposed to abuse, as opposed to what the normal practice in the

criminal justice system, in terms of trying to understand
where it is on a scale of,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בנושא הזה הגשנו עתירה בשנת 2009 על נושא של שימוש באיזוק מכאיב, לא סתם כל איזוק, כאמצעי חקירה, ומתי זה עלול לגלוש לאלטריטמנט, ומתי זה עלול להגיע גם לכדי עינויים, ובית המשפט פסק שם שהוא לא יפסוק בנושא העקרוני של עצם השימוש באיזוק, אלא שצריך להביא בפניו מקרים פרטניים. מבחינה חוקית, עצור פלילי בדרך כלל נחקר בלי שהוא אזוק. לעומת זאת, עד 2007, עצורים חשודים בעבירות ביטחון שהם כאמור כמעט כולם, הרוב המוחלט הם פלסטינים, נאזקים, עד 2007 האיזוק היה מאחורי הגב, ממש ככה, בתוך שרשרת בלולה בתוך הכסא, כולל איזוק רגליים, לכל אדם שנעצר. בעקבות העתירה ובעקבות מגעים נוספים, הודיעו לנו שיאריכו את השרשרת, במקום 0 ואחר כך היה 10, עכשיו בין 40-50 ס"מ. בפועל זה גם לא מיושם בהרבה מאוד מקרים ויש לנו תלונה קולקטיבית גם על חוסר יישום. זאת אומרת שינו את הנהלים אבל לא מיישמים. לגבי שעות החקירה, אז אנשים רגילים, חשודים ביידוי אבנים. ילד בן 15 שיש מישהו שטוען שהוא יידה אבנים על רכב כזה או אחר. אז בעבר באופן אוטומטי גם הוא היה עצור באותו אופן, והיה מוחזק בחדר החקירות גם עד 18 שעות בלי שמישהו חוקר אותו. הכללים האלה שונים, בעקבות הפעילות שלנו, והודיעו לנו שזה יפחת באופן משמעותי. בפועל יש פער בין היישום לבין הנהלים.

פרופ' מיגל דויטש: לפני שעוברים לחובת הבדיקה, עוד משהו בנושא של הדין המהותי. יש לכם בהתייחסות בדוח ל-2009 להגנת הצורך. זה נושא כמובן נושא כמובן מאוד חשוב. אני מניח שכשיש הסכמה שהופעל כוח כזה או אחר, בדרך כלל הטענה תהיה הגנת נססיטי. אתם חולקים שם, אני ראיתי, אתם חולקים על לגיטימיות ההגנה בכללותה, אתם רואים את ההגנה הנכונה לא כהגנת נססיטי אלא כהגנת כורח. כמה הערות בעניין, אולי תגובה שלך, כי זה די עומד בלב העניין של נושא התלונה לגבי אופן החקירה. בעמוד 50, אתם

מתייחסים שם לאמנת רומא, סעיף 31. אז ראשית, עניין אחד, יש לכם שם אגב טעות בתרגום שמשבשת את כל המובן. למשל אתם מתייחסים שם לתרגום ברוח הבאה: ההגנה קיימת בתנאי שהאדם, הכוונה שלכם לאדם שהפעיל את החקירה, שחקר -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אתה יכול להפנות אותי?

פרופ' מיגל דויטש: כן, בעמוד 50 אצלכם,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: 50,

פרופ' מיגל דויטש: אתם מצטטים תרגום משובש לגמרי בקטע הזה, שהופך את המובן להפוך. בתנאי שהאדם, הכוונה לחוקר, התכוון לגרום לנזק גדול מזה, שהוא ניסה למנוע. זה כמובן בדיוק הפוך.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: זה לא המקום היחיד, יש עוד איזה מקום שהושמטה מילה שהופכת את ה -

פרופ' מיגל דויטש: זהו אז כן זה צריך להיות לא התכוון,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני יכולה לבדוק כי אין לי כאן את הנוסח האנגלי מולי, אז אני ארשום לי שצריך לוודא את זה.

פרופ' מיגל דויטש: כתוב does not entend וה-not נמחק שם. אז זה עניין טכני. עכשיו מה שיותר מהותי זה כך. ראשית, אתם לא מתייחסים שם בדוח שלכם ל-31c באמנה, אתם מתייחסים ל-31d. 31c יש הגנה רחבה למדי, שהיא בעצם טענת הגנה עצמית.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן, זה משהו אחר.

פרופ' מיגל דויטש: אני לא יודע אם זה משהו אחר. כלומר ברוב המצבים האלה הטענה של החוקר ודאי תהיה, הפעולה נעשתה לשם הגנה עצמית, עצמית היא לא רק על עצמך אלא גם על אדם אחר, לפי 31c מפני שימוש, הפעולה שחיונית לקיומו של אותו אדם או לאדם אחר, מפני הפעלת כוח אימננטי וכיוצא באלה. בדרך כלל אלה הטענות, אני מניח. הטענה היא שעומד להתבצע פיגוע או כיוצא באלה מעשים, ולכן זה אימננטי, כדי למנוע את הנזק. אז חשוב מאוד להתייחס להיבט הזה. אני חושב שהוא יכול לשנות את התמונה. שלישית,

אני גם לא רואה את ההגנה של 31d שאתם מתייחסים אליה, כהגנת כורת. היא באופן די ברור הגנת נססיטי. נכון שהמונח דיוריס מופיע בפנים אבל אם אתם מתייחסים למשל לנסיבות אחרות, כן? בתנאי שהאדם התכוון, איום זה יכול לנבוע, כן? האיום הוא לא דווקא איום ישיר של הצד שכנגד וכך הלאה, אלא האיום יכול לבוא מאדם אחר או מסיבות אחרות שהן מחוץ לשליטתו. המונחים רכים יותר. המונחים הם יותר מונחים של נססיטי. אז אני חושב שיש כאן בהחלט כר משמעותי לטענות הגנה של ממש. אז זו נקודה שצריך לקחת בחשבון, כמובן את מוזמנת לחלוק אם את חולקת, ולהעיר את הערותיך.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בהחלט. קודם כל תודה שאתה מסב את תשומת ליבי, אני מניחה שזו טעות סופר שנפלה, כי זה לא, אבל נבדוק אם זה מעבר לזה ונתקן. לגופו של עניין, האיסור נגד עינויים, הוא איסור מוחלט. הוא איסור במשפט הבינלאומי המנהגי, שלא ניתן לסגת ממנו בשום תנאי, שום מצב, אף מציאות, קשה ככל שתהיה.

פרופ' מיגל דויטש: אני רוצה, רק אולי תתייחסי לנקודה, שוב, ראיתי את ההיבט אבל הרי האיסורים מנוסחים בדרך כלל בלשון רחבה, בלשון כוללנית. כל איסור בדין הפלילי למשל, וכל איסור, גם בדין הבינלאומי הפלילי אני מניח, לעולם כפוף למטריה הכללית של טענות הגנה כלליות.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: ובלבד שזה לא יהיה עינויים או עבדות. אלה שני איסורים שאין להם חריגים ולא חלים עליהם הכללים הרגילים של הגנות רגילות.

פרופ' מיגל דויטש: כלומר הטענה שלכם היא שההגנה הזאת באמנת רומא לא חלה על עינויים?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לא חלה על עינויים.

פרופ' מיגל דויטש: אתם לא טוענים את זה בדוח,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: סליחה?

פרופ' מיגל דויטש: לדעתי אתם לא טוענים את זה בדוח בקטע הזה.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: יכול להיות שלא טענו את זה בדוח אבל –

פרופ' מיגל דויטש : באופן כללי אמרתם טענה מוחלטת -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אבל את זה אנחנו נטען כנראה בעתירה נוספת שאנחנו שוקדים עליה כרגע. כיוון שב-25 מתוך 170 תיקים שהגשנו בין 2003 עד 2009, שזה בערך 15% מהמקרים, התשובה של הממונה על המבת"ן, שבכל המקרים האלה גם קיבלה גיבוי של היועץ המשפטי לממשלה, לא חלקה על העובדות. אלה בדרך כלל מקרים מאוד מאוד קשים של עינויים פיזיים קשים, ממושכים, שגרמו גם לצלקות, גם לסימנים, וגם לניסיונות התאבדות. וכיוון שכך, שלא היתה מחלוקת על העובדות, השאלה היחידה שנשאר, האם המעשים שתוארו, מגיעים לכדי עינויים. זאת כיוון שגם בהנחיות של היועץ המשפטי לממשלה ד'אז, כבוד השופט רובינשטיין היום, בפירוש קבע שהסייג של הגנת הצורך לא יכול לחול על מקרים של עינויים. כך שזה לא סתם טענה של הוועד נגד עינויים. זאת אומרת ברור שזו עמדת המוסרית -

פרופ' מיגל דויטש : לא בדיוק. ראיתי את חוות הדעת. נכון שיש שם בסיפא, יש אמירה כללית, ובתנאי ש- זה לא בגדר, אבל ה -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : נכון ולא סתם כבודו התייחס לכך. הוא התייחס לכך כיוון שהוא מודע בהחלט לייחודיות של עבירת העינויים ולכך שהיא לא כמו כל עבירה. אנחנו לא מדברים על מצב של משפט בינלאומי הומניטארי, שמתנהלת לחימה וצריך לבדוק אם מדובר כאן בהפרה של חובת המידתיות, חובת ההבחנה בין לוחמים למי שאינם לוחמים וכו' וכו'. שכאן שאלות כמו בדיקה מקדמית, שעלתה כאן שוב ושוב, הן שאלות מאוד מאוד רלוונטיות. לעומת זאת, במצב שאדם כבר מנוטרל, כבר כבול, לרוב גם מכוסה עיניים, שום סכנה לא נשקפת ממנו. לרוב הוא גם נמצא כאילו אנדר קסטידי, בתוך משמורת -

פרופ' מיגל דויטש : לא, הבעיה היא לא הסכנה ממנו, אלא הסכנה מאחרים שהוא יודע כמובן עליהם.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : עדיין. בתנאים האלה ההגנות לא חלות. לא חלות על עבירה של עינויים. הבעיה היא כאמור שבתוך מדינת ישראל, הכנסת עדיין לא השכילה -

פרופ' מיגל דויטש : שנייה, אז -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : להפוך את העינויים לעבירה.

פרופ' מיגל דויטש : רק לפני כן. יש כידוע לכם בבג"צ בנושא הזה התייחסות מפורטת לשיקול הצורך כאמצעי להגנה. עכשיו נדמה לי שזה הופך בסופו של דבר לשאלה של באמת איך מגדירים עינויים. הרי הותרו הפעולות האלה בגבולות מסוימים של צורך, הותרו. מה הותר? האם הותרו פעולות שהן עינויים או פעולות שהן לא עינויים? ניתן שם היתר למה שמדובר בבג"צ בעניין הזה. אז יכול להיות שאפשר לומר שבנסיבות האלה לא מדובר במעשה שהוא בגדר עינויים, אבל יש שם היתר מסוים שאנחנו לא חולקים על קיומו, כלומר זה מופיע בבג"צ.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אנחנו לא חולקים על קיומו אבל אנחנו לא מסכימים עם -

פרופ' מיגל דויטש : גם חוות הדעת, אני מבין אבל חוות הדעת -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : עמדתנו היא שבג"צ הלך כברת דרך אבל בית המשפט העליון לא הלך את כל הדרך שהיה צריך ללכת, הן מתוקף החובה החוקית שבמשפט הבינלאומית המנהגי והן מתוקף עקרונות מוסר בסיסיים. כי האיסור על עינויים זה לא כמו כל איסור. זה לא כמו כל פגיעה. עכשיו אז אחד, יש לנו ביקורת על עמדת בית המשפט. ובכל מקרה, עמדת בית המשפט אז התייחסה יותר לסוגיה יותר תיאורטית. כיוון שבג"צ אז התבקש לאסור שימוש בשיטות חקירה פסולות שלעמדתנו הגיעו לכדי עינויים, שנעשה אז בהיתר מראש. בית המשפט העליון לא נדרש לשאלה, בעצם מה עושים-

פרופ' מיגל דויטש : מתי דרכי חקירה מסוימות פסולות, מתי הן בגדר עינויים ומתי לא? זאת הטענה?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : כן, בית המשפט לא קבע את זה. זאת אומרת בית המשפט אסר למשל את הטלטולים אך לא קבע במפורש אם אלה עינויים או אינם עינויים. בית המשפט גם נתן ליועץ המשפטי לממשלה את האפשרות להנחות את עצמו מתי לקחת תלונה עד הסוף לכתב אישום, ומתי לא. וגם פה אני חושבת שלפרש את עמדת בית המשפט ככזו שתתיר עינויים בתנאים מסוימים, היא פרשנות מרחיקת לכת, ואנחנו מקווים שכשהנושא יובא ספציפית ומפורשות

לפתחו של בית המשפטי ולא כאוביטר, בוא יידרש לכך. אנחנו קיווינו מאוד שלא ניאלץ לעשות את זה. וכאן אני רוצה לחזור לנושא מאוד מאוד חשוב שדרי' מנוחין התייחס אליו. בכל התלונות האלה כשפנינו ושאלנו מה הליך ההסגה, שאלתם למה חקירה פלילית, נכון? האם חקירה פלילית, למה חקירה פלילית, מה קורה כאן? וכאן אני רוצה לענות בשתי רמות. רמה ראשונה אומרת שאמנם לשון סעיף 12 ו-13 לאמנה נגד עינויים לא קובע חקירה פלילית, אבל ההמלצות של הוועדה פסלו שוב ושוב מנגנוני בדיקה, כולל בבורונדי ובצרפת, שבהם נעשתה בדיקה פנימית לפני שנעשתה חקירה פלילית. יותר ספציפית, ועדת זכויות האדם שאוכפת את האמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות, היתה הרבה יותר ספציפית ומפורשת. ואני אפנה כאמור, אני אמסור לכם את העותק ואני אשלח אותו גם בעותק אלקטרוני. בפסיקת ועדת זכויות האדם, סליחה, בהמלצות שלה, הבהירה באופן שלא משתמע לשתי פנים כי חקירות פליליות והעמדה לדין של מבצעי הפרות זכויות אדם חמורות, וכאן התייחסו לא רק לעינויים אלא גם לאלטריטמנט, להתעללות, כל היתר. זאת אומרת כל מה שנמצא, כל מה שאסור תחת סעיף 16 לאמנה נגד עינויים, וסעיפים 7 ו-10 ל-ICTR. אז נקבע שאלה הם סעדים הכרחיים ובפירוש קבעו שהחובה לפתוח בחקירה פלילית דווקא וביקרו את השימוש בחקירות אחרות שלא נושאות אופי פלילי, וכאן אני מפנה למשל לא רק לאמנת זכויות האדם אלא גם לפסיקה של בית הדין האירופי לזכויות אדם, שהתייחס לכך באופן מפורש, ואני אמסור. אני מדברת על פסקאות 124-128 לכתב העתירה שאגיש בפניכם. השוני המהותי –

Mr. Watkin: But I don't, sorry, just to clarify, I don't think there's a, at least I wasn't suggesting that if there's a crime committed, there shouldn't be a criminal investigation. What I was questioning was how do you reach the determination of whether you have the basis upon which to have a criminal investigation? And so what I was trying to clarify in my

mind was, it sounded like, and what I wanted to clarify was, if your organization came to the determination that you thought there was a complaint, that your view was there should be an automatic investigation; that's what I was hearing.

Ms. Banah: Yes.

Mr. Watkin: And then the question is, isn't it the responsibility of the investigators to determine whether they think there's enough to have an investigation? And what's the process that should be in place there? Because, as you know, even the police, in most jurisdictions, will do a preliminary assessment, or many jurisdictions, before they'll launch a full investigation. So all I was trying to determine was this sort of delta here of when a complaint's made and how the state authorities organize themselves to do the investigation. I wasn't suggesting there shouldn't be an investigation.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בהחלט. אז תלונות הרבה פחות חמורות שאנחנו מגישים נגד אלימות שחיילים מפעילים כלפי אנשים עצורים וכפותים, בהם תמיד נפתחת חקירה פלילית של מצ"ח. זה המדיניות בישראל, זה החוק בישראל. גם מקרים הרבה פחות חמורים מעינויים קשים שאנחנו מגישים בהם תלונות ליועץ המשפטי לממשלה, שמוגשות נגד סוהרים או שוטרים, תמיד נפתחת בהם חקירה פלילית, במח"ש, יח"ס, מצ"ח. בעצם ההתנהלות של היועצים המשפטיים במדינת ישראל בעשור האחרון, הובילה למצב שבו לחוקרי שב"כ בשונה מגורמי אכיפת חוק אחרים במדינה, יש עדיפות מובהקת וחסינות מפני חקירה והעמדה לדין. זאת למרות שסעיף 49 ט 1 רבתי, הסעיף שמסמך את מח"ש לפתוח בחקירה פלילית, אם תקבל ... (דקה 01:39:36) הוא לא שונה במהותו מסעיפים שמתייחסים לפתיחה בחקירה כשיש חשדות

נגד שופטים שעשו עבירה פלילית, נגד קאדים, נגד ראש ממשלה ועוד אנשים בכירים. ואין שום סיבה שלחוקרי שבי"כ תהיה עדיפות על פני כל אלה. זה אחד. שניים, וזה יותר חשוב מהטיעון הטכני, פרופ' מיגל דויטש: אגב, בצד הנזיקי, אתם צריכים קצת לעדכן גם כן, כי בצד הנזיקי יש חסינות לעובדי ציבור היום, למעט זדון.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: טוב, תיכף, אחד אחד. אני פשוט – הטיעון העיקרי הוא שבעבירות של עינויים ובמיוחד בתנאים שהדברים קורים בישראל ולמרבה הצער זה לא קורה רק בישראל, גם דמוקרטיות אחרות ברגע שנקלעו למצבים של חירום, בארה"ב ובבריטניה, נהגו כך ויותר גרוע אפילו. אבל ההבדל המהותי והמשמעותי הוא שהאדם באמת, האדם שנמצא בחקירת שבי"כ, הוא מנותק כמעט לחלוטין ממנגנונים שיכולים לתת בקרה בזמן אמת.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: יש לי שאלה. החוקר הוא שלוח שלנו.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בהחלט.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: הוא בא להגן עליי.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: גם עליי, אני מקווה.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: גם עליך. אמרתי שלנו. והשאלה היא, איך מציגים את הנתונים, את האינפורמציה. אתם הצגתם ספקטרום כל כך רחב תחת הכותרת עינויים שאני שאלתי את עצמי, הלא בהתנדבות לא יתנו לי את האינפורמציה. כלומר ברגע שאני מנסה להשיג את הנתונים שאדם איננו רוצה להעביר לי אותם, אני צריך למצוא דרך לעשות את זה.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אבל עינויים היא לא הדרך.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: רגע. כשאתם הצגתם את הנושא של עינויים כולל לחצים

פסיכולוגיים, תחת הכותרת של לחץ פסיכולוגי ... (דקה 01: 41: 49)

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אדוני רוצה דוגמאות - ?

האלוף (במיל.) עמוס חורב: זאת אומרת -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לסבר את האוזן למה אני מתכוונת כשאני מתייחסת לעינויים?

האלוף (במיל.) עמוס חורב: עוד נקודה. בנושא הזה של הגנה על הציבור, גם כאן יש ספקטרום רחב. יש הבדל בין רובנס שטיין ובין פעיל חמאס שמוציא אנשים מתאבדים לפעולה.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: למה? למה יש הבדל? למה פרלמן שונה מפלסטיני שגם הוא רצה לפגוע באותו אופן?

האלוף (במיל.) עמוס חורב: יש הבדל בין הגנה בפני רצח במלון פרנק ובין פעילות פלילית ומסחר בסמים.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: מצער אותי מאוד שאדוני אומר את זה. לתפיסתי אין הבדל. הדם של כולנו שווה. וזה לא רק התפיסה שלי. עיקרון השוויון הוא באמת האוויר שאנחנו נושמים. בלי שוויון ובלי כבוד לכל אדם שנברא בצלם אתה לא יכול לדבר על מדינה דמוקרטית. ולכן מצער אותי מאוד שאדוני אומר את זה.

פרופ' מיגל דויטש: אני מניח, כמובן אם הוא רוצה הוא יוסיף, אבל הנקודה לא היתה סביב סוגיית השוויון אלא התייחסות לחומרת האיום ולא חשוב כלפי מי מופנה האיום.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כלפי מי? האם איום לפוצץ בית ספר לילדות בירושלים המזרחית הוא פחות מאיום לפוצץ - ?

פרופ' מיגל דויטש: לא על זה מדובר.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: מסעדה אחרת –

פרופ' מיגל דויטש: לא על זה מדובר. כמובן שעקרון השוויון חל.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: נכון.

פרופ' מיגל דויטש: שוב, אני לא פרשן מוסמך של האלוף חורב, אני רק אומר, נדמה לי שהנקודה היא לא סוגיית השוויון -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני מאוד אשמח אם פירשתי לא נכון את כוונותיו, זה מאוד ישמח אותי.

השגריר ראובן מרחב: המילה פצצה מתקתקת לא נזכרה פה עד עכשיו למיטב זכרוני. היא הופיעה בפסיקת בג"צ ואולי תחווני את דעתך על העניין הזה. אלא אם את

אומרת, תשמעו, בכל תנאי ובכל נסיבות, אין דבר כזה.
 עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בהחלט, זו עמדתנו. בכל תנאי, בכל נסיבה, בשום מצב, אסור לענות. ואם חוקר שב"כ או כל אדם אחר, כל איש –
 פרופ' מיגל דויטש: סליחה, כמובן אנחנו מדברים, שיהיה ברור לחלוטין, לעולם אנחנו מדברים, כשמדובר על עינני שנלקח בחשבון כרעיון שבא בחשבון, כמובן פעולה פרופורציונאלית, של הפעלת כוח -
 עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אז אני אתן לך דוגמא, אדוני.
 פרופ' מיגל דויטש: שנועדה למנוע נזק גדול יותר וכו' וכו'.
 עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני אתן לך דוגמא ש –
 פרופ' מיגל דויטש: עקרון הפרופורציונאליות עומד מעל לכל העניין.
 עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני אתן לך דוגמא שלא הוכחה על ידי המבתי"ן. אפילו על ידי אותו בודק פנימי. שנסבר את האוזן. אמג"ד אבו סלחא נעצר ביום 19.11.2005. תלונה ראשונה בשמו הגשנו ב-20.06.2005. האיש היה עצור 93 ימים לפני שהוגש נגדו כתב אישום. בסוף הוא שוחרר אחרי תקופה קצרה, בעסקת טיעון. הוא בביתו מאז 2008. הוא היה מנוע מפגש עם עו"ד 51 ימים. נחקר למשך 6 ימים לפחות בידי 6 חוקרים. הכינויים שלהם היו בתלונות. נאמר לו שהוא בחקירה צבאית. הוא נאזק במהלך רוב התקופה הזאת באופן כזה שרגליו אזוקות לא רק לרגלית הכסא, אלא גם לעוד איזה רגל חמישית והדבר גרם לפצעים שעדיין רואים אותם על גופו. 2005, עדיין הפצעים על רגליו ועל גופו. את הפצעים האלה ראתה נציגת הצלב האדום, כי היתה גם דלקת, והיא גם הגישה תלונה בעניינינו. בתנוחה הזאת הוא נחקר ונאזק גם ידיו, מאחורי גבו, וככה שוב ושוב הופעלה נגדו שיטת הבננה, שבה פשוט מכופפים לך את הגב, אני לא רוצה להפעיל את זה על אף אחד אבל זה –
 יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: נדמה לי שיש לכם ציור באחת החוברות שלכם.
 עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: שוב ושוב ושוב. אני גם זהירה בדברים שלי ואומרת רק דברים שלא הוכחו, כי אני לא יכול לחשוף דברים שלא נחשפו. נגדו נעשה שימוש במהלך 51 הימים האלה, סליחה, 6 הימים הראשונים מתוך 51, גם בדרישה

לתנוחות כריעה שונות, העמדה בתנוחות עמידה נוספות, בכל פעם שהוא התמוטט וכוחו לא עמד לו, בעטו בו, סטרו לו, הכו אותו. הפסקות בין החקירות אחרי 6 הימים הראשונים, היו בממוצע בין שעתיים ל-3. הוא נחקר בפתח תקווה. גם דרכו וכו' וכו', אני לא ארחיב כאן. והוא היה מנוע שינה, לא זוכר אז כמה זמן אבל תקופה ממושכת של מספר רב של ימים, לכל הפחות 6 הימים הראשונים היו התקופות האלה. ו-12 ימים ראשונים לא הורשה להתקלח. העובדות האלה לא הוכחו. התלונה נסגרה באוגוסט 2008. לכאורה בהתבסס על טענה בהגנת הצורך. למה אני אומרת לכאורה? כיוון שלא כתבו בתשובה שנעשה שימוש בהגנת הצורך או בפצצה מתקתקת. נתנו לנו להבין את זה. תלונה יותר חדשה. אני מקווה, על זהרון כבר אין איסור פרסום. מקצת המקרים הם באיסור פרסום ולכן אני – אדם שנעצר לאחרונה, נגיד ד', זה לא הדוגמא שרציתי, אחת אחרת, כי שם אני יותר זהירה, כי אני חושבת שהאיסור גם כולל את הפרטים של המקרים. אני לא רוצה ליפול כאן במשהו לא חוקי. הוא אדם שקיבלנו מעורך הדין הפרטי שייצג אותו, מידע שעונה, והדבר גם היה לו ביטוי בפרוטוקול של בית המשפט הצבאי. אפרופו מתי יש לנו עוד משהו נוסף. זה נדיר אבל הדברים הנוספים הם או עדות רפואית או אדם שכבר מעז לומר משהו בפרוטוקול בית המשפט הצבאי. מאוקטובר, כשהדבר נודע לנו, וכבר לא היה במניעת מפגש, עד שנתנו לנו להיפגש עמו, ואנחנו, כפי שדרי' מנוחין אמר, אנחנו מגישים את הבקשה לבקר על נייר לוגו רשמי של הוועד נגד עינויים, כשבפנים רשום שם עורך הדין שמבקר. למה? כיוון שרק עורכי דין מורשים לבקר עצורים חשודים בעבירות ביטחון. ורק אם יש לי ייפוי כוח מהאדם, אני אוכל לבקר ולשמוע את גרסתו. כך שזו גם המלצה שהייתי רוצה שהוועדה הזאת תיקח לתשומת ליבה, כל הנושא של מנגנוני הבקרה בזמן החקירה, וכל הנושא של תיעוד החקירה באופן שמאפשר שקיפות, אם לקחת בחשבון את כל האינטרסים הביטחוניים. האיש הזה, כשכבר הגענו אליו כבר היתה תלונה של הצלב האדום. הוא בן 22, נעצר בדרך מחברון לבית לחם.

נחקר אינטנסיבית בשקמה, במשך 4 ימים רצופים תוך מניעת שינה. 4 ימים ברצף, כשהוא הורשה לצאת לתא בשעות לא בדיוק נורמטיביות לאכול משהו תוך 15 דקות. בזמן הזה, הוא נחקר גם בקישון ונחקר גם בכיפוי בנה, גם בכיפויים חדשים של הגב פנימה במקום אחורה, גם באיזוק קשה, באותה שיטה שאבו סלחא נחקר בה ב-2005 עם איזוק רגליים, גם בתנוחות צפרדע, ושוב, הפעם המכות רק על הירך, כשהוא לא שיתף פעולה מספיק דקות בתנוחה שהוא נדרש להיות בה. וגם אצלו נאמר שאם הוא לא ישתף פעולה, חקירה צבאית ומעצר של בני משפחה הם השלב הבא. את התלונה הגשנו ב-29.12. את האיש הזה ביקרנו 4-5 פעמים כדי לוודא שבאמת הגרסה קוהרנטית. ביקשנו מסמכים רפואיים, ביקשנו כל מה שאפשר להציג –

השגריר ראובן מרחב: מה היה נושא החקירה?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: סליחה?

השגריר ראובן מרחב: במה האשימו אותו? מה חשדו בו?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: האיש הזה?

השגריר ראובן מרחב: כן.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: עוד אין כתב אישום נגדו. סביר להניח שיאשימו אותו במשהו, אני לא יודעת להגיד עכשיו.

השגריר ראובן מרחב: את לא יודעת?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לא, כרגע אני עוד לא יודעת. איש אחר שלא רציתי למסור כאן את ענייניו, שם גם היה כנראה ניסיון אונס, ויש איסור, לפחות עד יום חמישי שעבר היה איסור פרסום על הפרשה, ואז זה התפרסם ברשת ב' ולכן אני לא בטוחה מתי הסירו את האיסור בדיוק. אז שם אנחנו יודעים, היום אנחנו יודעים, שהחשד הוא שהוא כנראה יחד עם עוד אחד אחר היו חשודים בכך שרצו לבנות מבנה בשטחים שיאפשר בעתיד, אם מישהו יחטוף חייל, לאכסן אותו שם. אז זה למשל של מישהו שאני יודעת מה החשד נגדו. שם בנוסף לכל הפנינים האלו היה גם כנראה ניסיון אונס. אנחנו כבר ביקור שלישי אצלו לוודא את הפרטים לפני שאנחנו מגישים תלונה מסודרת. הוא התלונן

בפני שופט צבאי. בארכה הראשונה, שהוא היה 80 ומשהו שעות בלי שינה, שם זה מקרה בודד וראשון שבית משפט העליון הזמין, מזה שנים שאנחנו מטפלים בדברים האלה, הזמין בעתירה להסרת מניעת מפגש ולהפסקת עינויים, הזמין את ה – הביא את האדם להעיד בפניו, ונמסר לנו לפחות מפי השופטת בייניש, ואני בהחלט מאמינה לה, שבזמן שהאיש העיד בפניהם, או שהם שאלו אותו שאלות, הם הוציאו את החוקרים מהחדר. העדות שקיבלנו, שכבר בדקנו אותה מכל כיוון אפשרי, אומרת שההישג החשוב הזה שאדם יוכל באופן יחסית בלתי אמצעי, בלעדיו, בלי העו"ד שלו, אבל גם בלי חוקר שב"כ, להישאל שאלות על ידי בית המשפט העליון, התברר כמעשה שהיה ממש בעוכרו, כיוון שמה שקרה זה שבית המשפט העליון אישר את המשך מניעת המפגש שם לתקופה מאוד ארוכה. וכשפגשנו אותו התברר שהחוקרים אמרו לו, שום דבר לא יעזור לך. גם נשיאת בית המשפט העליון אישרה לנו לענות אותך. עכשיו אני בטוחה שהנשיאה לא אישרה לענות. היא סך הכול אישרה שהוא יישאר בתנאים המבודדים האלה, הרבה מאוד ימים. הוא היה יותר מ-40 ימים במניעת מפגש פורמאלית, ואחר כך עוד כ-15 עד שנתנו לנו לבקר.

השגריר ראובן מרחב: ברשותך אני מבקש לחזור רגע לעניין של הפצצה המתקתקת ולחזור לעמוד 14.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אז שנייה, לפני כן, אדוני, אז זו דוגמא שאולי אתם תתייחסו אליה כאל פצצה מתקתקת. בעיני זו בוודאי לא פצצה מתקתקת.

השגריר ראובן מרחב: אני מבקש בכל זאת לחזור לעיקרון.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן.

השגריר ראובן מרחב: אתם בעמוד 14 בפתח הדבר, אתם מביאים ציטוט של -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: 14 של הדוח? מתחת לכל ביקורת?

השגריר ראובן מרחב: שהוא לא שופט אבל -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: איזה דוח, אדוני? יש שלושה.

השגריר ראובן מרחב: אני מדבר על הדוח מ-2009 לדעתי.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : כן, בהחלט. אז איזה - ?

השגריר ראובן מרחב : שם כתוב, הכול התחיל בכוונה טובה, בהחלה צרת היקף המוגבלת רק למקרים בודדים, שאפשר מבחינה פילוסופית ומוסרית, אולי גם משפטית, להצדיק אותם. אבל משניתנה רשות למשחית שאינו מבחין בין מקרים אלו למקרים שאינם כאלו, נפתחה הרשות לממדים נוראים. אני חוזר לפצצה המתקתקת. עכשיו האם ידוע לך על מקרים, זה כמובן לא ענייך, ולא מרכז תשומת הלב שלכם, אבל בהמשך למה שאת אמרת קודם בצורה מאוד ישרה לאלוף חורב, שהחקירות האלה מגנות גם עליך. האם אתם יודעים על מקרים ששימוש בעיקרון הפצצה המתקתקת באמת חסך חיים?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : לא ידוע לנו,

השגריר ראובן מרחב : לא ידוע לכם.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : וכל 25 המקרים שבהם המבתי"ן באישור של היועץ המשפטי לממשלה, לא הכחיש את העובדות שם אנחנו מנחשים שהם מקרים שהם מתייחסים אליהם כאל פצצה מתקתקת, מלבד 3-4, כולם בבית מזמן. ובכולם לא דובר בחשדות של תכנון פיגוע שאנחנו יודעים עליו או משהו כזה. אלא דברים שהם של העבר, למצוא אקדח שאולי נעשה בו שימוש ברצח כזה או אחר, למצוא כך, למצוא אחרת. הכי קרוב לזה, זה הדוגמא שנתתי, שיש עליה איסור פרסום, לפחות אני לא יודעת שהוסר, למרות שהיה פרסום ברשת ב'. זה הכי קרוב לזה וגם שם מדובר על אדם שנעצר חודשיים אחרי ששחרר מכלא בעבירה פעוטה אחרת, צעיר. לא, פחות מחודשיים. פחות מחודש האמת, הוא שוחרר בנובמבר וכבר בדצמבר היה עצור שוב. והחשדות שדווחו בכלי התקשורת הם אלה : שהוא תכנן להגיש בקשה לבנות בית בתוך האזור –

השגריר ראובן מרחב : כן, זה את אמרת.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : עם כך וכך. זה הכי קרוב לתסריט של פצצה מתקתקת שאנחנו יודעים עליו.

השגריר ראובן מרחב : זאת אומרת לא ידוע לך על מקרים שבהם נעצר אדם חשוד לכאורה

בדרך לבצע פיגוע, הופעלו נגדו אמצעים על תקן פצצה מתקתקת וכתוצאה מזה נמנע פיגוע? לא ידוע לך?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לא ידוע לנו. אם אני רוצה להזכיר דוגמא נוספת שאני יכולה לראות בה משהו חמור, ואני אומרת משהו חמור, זה לא למצוא אקדח שאולי שימש ללא יודעת מה. זה חשיפה, זה לא פעילות סיכולית, זה פעילות של חקירה רגילה. אז גם הוא עדיין באיסור פרסום, למרות שהאיש עצור כאן 5 שנים כבר. זה מקרה של אדם שנחטף מתוך עזה, ואתם יכולים לנחש איזה סוג של חשד יכול היה להיות מופנה נגדו, כשחשוב להגיד שהחשד שהיה מופנה נגדו, בדבר מידע מסוים על עבירה שכבר התקיימה, התברר כלא נכון ולא קיים.

השגריר ראובן מרחב: זאת אומרת שלשיטתך,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני זהירה כי שם יש גם איסור פרסום על עצם היותו בישראל ועל עצם פרטי התיק.

השגריר ראובן מרחב: לא, אני לא נדרש לפרטים המבצעיים, הם גם לא, הם רלוונטיים אבל אי רלוונטיים לענייננו. אני שואל אם גם למקרה, אני רוצה פשוט לחדד את הבנה שלי. גם למקרה של אדם שנתפס, נעצר בדרך לפיגוע טרור, ויש חשד לכאורה שיש עוד שותפים שבאים מכיוון אחר, ושהוא יודע עליהם, ומופעל עקרון הפצצה המתקתקת, גם במקרה כזה את שוללת בכל מקרה הפעלת אמצעים פיזיים כדי לקבל ממנו את האינפורמציה הזאת?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן.

השגריר ראובן מרחב: גם אם המחיר של זה יכול להיות פיגוע שיכול לעלות בחיים של אנשים?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן, גם אם זה יהיה חס וחלילה אני, אני גרה פה בירושלים –

השגריר ראובן מרחב: הבנתי.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן.

פרופ' מיגל דויטש: יש אסמכתאות שאת מכירה במשפט הבינלאומי לגבי היחס המדויק בין איסור עינויים לבין הגנת הצורך. האמירה הכללית שהאיסור נגד עינויים

הוא מוחלט, היא אמירה מוכרת.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: זה לא סתם אמירה כללית.

פרופ' מיגל דויטש: כן, זה קיים.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: זו הפסיקה של כל האורגנים הבינלאומיים שדנו בנושא.

פרופ' מיגל דויטש: כן, אני מבין. אני מתייחס לזיקה המיוחדת בין הקביעה הזו שהאיסור

הוא מוחלט, לבין הגנת הנססיטי.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כאמור המקום שההגנה הזאת מופיעה, שבו, בגלל זה הזכרנו

אותה בדוח,

פרופ' מיגל דויטש: אמנת רומא שהיא כללית יותר.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: היא אמנת רומא שהיא מאוד מאוד כללית, ומתייחסת גם

לעבירות הרבה יותר פעוטות וזוטרות,

פרופ' מיגל דויטש: בקביעות של טריבונאלים שונים, זה התעורר במשפט הבינלאומי באופן

נקודתי העימות הזה?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: העימות הזה לא ידוע לי שהוא עלה, כיוון שהמוחלטות של

האיסור היא באמת גורפת. והטריבונאלים בכלל לא נכנסים לזה. גם על

מעשים הרבה פחותים מזה. לפני שבוע היה בישראל מי שהיה הדווח המיוחד

נגד עינויים, מנפרד נובק. וכשמעתי את עמדתו לגבי הגדרת עינויים, אני

עוד יותר שקטה שהתלונות שלנו הן באמת תלונות לא פשוטות. לא פשוטות.

וכשאנחנו מסננים כמות מאוד מאוד גדולה של מקרים שבכל מדינה מתוקנת

דמוקרטית היו מקטלגים אותם תחת עינויים. ובעניין הזה אני רוצה להסב

את תשומת לב הוועדה שהאיסור על עינויים עדיין לא חלק מהמשפט

הישראלי הפנימי. אנחנו אפילו ניסחנו כמה פעמים הצעת חוק בנושא. משרד

המשפטים ב-96 או 9, ישי? בתקופה של ביילין, ניסח תזכיר,

פרופ' מיגל דויטש: כלומר לפי עמדתכם מה שיוצא הוא שהגנת הצורך תחול על פי המשפט

הפלילי במקרה מתאים -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לא תחול. העמדה שלנו היא שהיא לא צריכה לחול. אבל אפילו

פחות -

פרופ' מיגל דויטש : לפי הדין הפלילי הקיים.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : היום הדין הפלילי הקיים מכיל את הגנת הצורך, שגם היא מצומצמת בהרבה מאוד ממה שקיים בפועל, ללא הבחנה על כל העבירות שבחוק הפלילי.

פרופ' מיגל דויטש : אבל אם המקרה הנדון לפי משפט זכויות אדם הבינלאומי, לפי גרסתך- עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : נכון,

פרופ' מיגל דויטש : נכון? זו המשמעות, הגנת הצורך לא היתה חלה.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : נכון. ואנחנו סייענו בניסוח הצעת חוק שתאסור על עינויים, בעצם שישראל תמלא את חובתה לפי אמנה נגד עינויים ותהפוך את העינויים לעבירה על החוק, כהגדרתם באמנה. הצעת החוק הזאת לא התקדמה אפילו למסלול של לקבל מספר, כיוון שהייעוץ המשפטי של הכנסת לא היה מוכן לתת אפילו מספר להצעת חוק, שמגדירה עינויים לפי הגדרה באמנה. אמרה שהכנסת לא אמור לאכוף את ההתחייבויות של הרשות המבצעת, וביתר שאת, כיוון שההצעה כללה גם נושא של אי תחולה של הגנת הצורך, להבדיל מהגנה עצמית, אגב. זה משהו אחר לגמרי. על מקרים של עינויים וזה לא התקדם משם.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : אולי אני אחזור בעצם לשאלה ששאל האלוף חורב קודם. או לכיוון השאלה. אז לפי שיטתכם, ואני אולי אתכם, לא חשוב. אז

מה נשאר? איזה אמצעים נשארים לנו?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : הרבה מאוד אמצעים, אדוני.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : כדי להציל חיי אדם.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : איך המשטרה חוקרת?

השגריר ראובן מרחב : אני רוצה ברשות השופט לשאול שאלה. את ירושלמית, אמרת.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : כן. זאת אומרת, אני לא יודעת, פה צריך להיוולד ירושלמי. אני בעיר הזאת רק 22 שנים.

השגריר ראובן מרחב : 22 שנים? אני חדש פה, רק 55 שנה. (צוחקים)

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אני לא מתיימרת להיות ירושלמית.

השגריר ראובן מרחב: יש ברחוב עזה פינת בן מימון, קפה שנקרא רסטו בר, לפני זה הוא היה נקרא מומנט. 50 מטר למטה, 100 מטר למטה, בפינת ארלוזורב -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בן זוגי שיחיה היה גר קרוב לשם כשזה התפוצץ.

השגריר ראובן מרחב: בשני המקומות האלה היה פיגוע לפני כמה שנים. במומנט נהרגו 11 איש, בתחנת האוטובוס 6 או 7. יכולה היתה להיות סבירות, והיו דברים כאלה, ששני אנשים בעת ובעונה אחת, יצאו לבצע את שני הפיגועים האלה, ונניח שמו יד על אחד מהם, בדרך, ואז היה נמנע פיגוע, ואת באותה עת יושבת בקפה מומנט, והטיפול על תקן של פצצה מתקתקת, היה משאיר ואתך איתנו בחיים, וגם את החיים של האנשים בתחנת האוטובוס. את עדיין היית מתנגדת? כן?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן, כי אחד -

השגריר ראובן מרחב: את מוכנה להיות שהידיית על העיקרון של -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: שהידיית זה לא, שהידיית זה מילה בערבית עם מטען מורכב ולא הייתי רוצה להשתמש בה.

השגריר ראובן מרחב: קדושת ה -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: המילה הזאת יש לה מטען.

השגריר ראובן מרחב: ערבית אני יודע.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: תראה, אני לא אדם דתי ואני לא רוצה להשתמש במונחים האלה. וכאן אני -

השגריר ראובן מרחב: לא, זה קדושת החיים. קדושת העיקרון. אני לא אומר שהידיית, בשם קדושת העיקרון של אי עינויים היית אומרת, בסדר, ייהרגו 11 איש פה, ייהרגו 7 אנשים, ובלבד שלא יבוצע עינוי באיש שהולך לבצע את הפיגוע הזה.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לא סתם עינויים הגיעו למצב של איסור מוחלט. מוחלטות האיסור על עינויים זה לא דבר מובן מאליו.

השגריר ראובן מרחב: לא, אני שאלתי אותך שאלה פרקטית.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: אני עניתי עליה כבר כמה וכמה פעמים וכן, ואני אומרת לך מעבר לזה, אפילו -

השגריר ראובן מרחב: תיארתי לך סצנריו ירושלמי –

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: בתסריט הזה, אני אומרת לך מעבר לזה, בתסריט של הפיגוע במומנט, בן זוגי היה מאוד קרוב לשם. הוא גר בקרן היסוד אז. זאת אומרת אתה לא מספר לי כאן סיפורים שהם לא בחיים שלי. יש לי גם ילדים פה. זאת לא השאלה. כי כשמציגים את זה ככה פשטני, אני כאילו התסריט של ג'ק פאוור, הנה בא הגיבור על והפצצה מתקתקת ואתה רואה אותו מנטרל אותה. אז אחד, זה אף פעם לא ככה. זה תמיד מידה על גבי מידה על גבי חשדות ולך תדע. ופגיעה אחת של עינויים בנפשו של אדם, מה שהיא גורמת אחר כך לחברה שלמה, הוא הרבה יותר הרסני מהגנה על חייהם, על החיים האישיים שלי אפילו. כי ברגע שאנחנו, זה מדרון חלקלק. בדרך שמותר לענות פעם אחת, השאלה מתי מפסיקים, מתי הפצצה מתקתקת, כמה מתקתקת, מתי מידע אמין, היא שאלה שלא יודעים באמת לתת לה מענה. כי זה האינסטינקט שלנו. האינסטינקט שלנו שעכשיו אנחנו רוצים להגן על עצמנו. עכשיו אני רואה מישהו שמכה את הבת שלי, עכשיו אני רוצה להרביץ לו. לא אכפת לי כאילו קודם מה היא עשתה.

השגריר ראובן מרחב: זה ויכוח פילוסופי.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: ולכן התשובה היא מוחלטת, לא. והיו זמנים בהיסטוריה, והם לא כאלה רחוקים, שעינויים לא רק שהיו מותרים אלא שהיו שיטת חקירה מוכרת. זה הוביל לחקר האמת?

השגריר ראובן מרחב: מהי שיטת חקירה מותרת?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כל שיטת חקירה שהיא לא עינויים.

השגריר ראובן מרחב: מהי מותרת?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: המון. אני לא חוקרת ואני גם לא מותר לי, גם אם אני מכירה שיטות חקירה אני לא יכולה, אני אתן לך דוגמא של משהו שכולם יודעים עליו, או קיי? וככה שגם אם אני אומרת אותו במשהו פומבי, אני לא באמת מפירה משהו. דיבוב, לדוגמא. מדובבים. השימוש במדובבים לדוגמא, היא שיטת חקירה קיימת. גם בהליכים הפליליים וגם בהליכים הביטחוניים. כל

עוד המדובב לא מענה ולא מפעיל שיטות שמנוגדות לאמנה נגד עינויים, זו שיטה שהיא מאוד יעילה. אתם פוגשים את חוקרי השב"כ אחרינו, אתם תופתעו לדעת –

השגריר ראובן מרחב: שלוקחת המון זמן.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: לא משנה.

השגריר ראובן מרחב: היא מותנית ביחסי -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: ובכלל, למה צריך, השאלה הזאת אני כאילו מתקוממת שאתם שואלים אותי אותה שוב ושוב. כי התחושה היא שנקודת המוצא שלכם שעינויים עוזרים. עכשיו בעיניי גם אם היו עוזרים זה לא מוסרי לענות. אבל ההנחה המוטעית הזאת שכאילו עינויים עוזרים וכאילו מה שלא עינויים לא עוזר, היא הנחה מוטעית ביסודה.

השגריר ראובן מרחב: שלא יהיו לך אי הבנות. חושבים שעינויים זה דבר גרוע ביותר. אנחנו חושבים אבל שבמקרה כזה, פצצה מתקתקת, זאת דעתי לפחות, יכול להיות שיש חברים שמצטרפים אליי, זה בדיוק כמו שבא אליך אדם שאתה יודע שהוא רוצה להרוג אותך, ואתה הורג אותו.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: זה חבל לי שעמדתך מנוגדת –

פרופ' מיגל דויטש: הייתי רוצה עוד שאלה לגבי הנושא המשפטי. כי באמת אנחנו הרי כאן באים לפרש -

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: גם היו שתי שאלות ממש ספציפיות על הנושא של בדיקה מקדמית, מתי –

פרופ' מיגל דויטש: כן, רק עוד נקודה בהקשר הזה. נסכם, בעיניי לפחות, את הנקודה הזאת. הרי אנחנו כאן לא עוסקים ביצירת משפט בינלאומי חדש, אנחנו מנסים להבין, וגם גברתי כאן בעצם מדווחת את מה שהוא לפי מיטב הבנתה המשפט הבינלאומי.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: נכון.

פרופ' מיגל דויטש: עכשיו, האם לדעת גברתי המשפט הבינלאומי מחייב חקירה של טענות, לגבי חקירות שהן מוגנות על פי המשפט הפנימי הישראלי - ?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : מה זאת אומרת?

פרופ' מיגל דויטש : אם הן מוגנות,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : מה זה חקירות מוגנות?

פרופ' מיגל דויטש : הגנת הצורך לפי הדין הפלילי הישראלי תחול במקרה מתאים. אני לא עוסק כעת בהגדרה מה המקרה המתאים, אבל יש הגנת צורך שחלה על כל העבירות. אז היא תחול גם על עבירה שעלולה להיות מוגדרת כעינוי, לצורך העניין, כמובן בגבולות המאוד זהירים של ההגנה. עכשיו בהנחה שאצלנו עינוי כשלעצמו הוא לא עבירה, אם הוא לא נכנס לאחת העבירות בחוק העונשין, האם חובת הבדיקה של עבירות על המשפט הבינלאומי, תחול בסיטואציה כזו? כי יש פה פער בין שני הדינים.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : נכון. בהחלט. וזה חבל מאוד.

פרופ' מיגל דויטש : האם יש חובה לבדוק משהו שהוא לא עבירה פלילית לפי המשפט הישראלי?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : שני דברים.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : רק להמשיך את הנקודה, זה לא יכול להוביל לאישום פלילי ישראלי. אז מה חוקרים - ?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : שני דברים. אחד, מה שלא עבירה במשפט הישראלי, בישראל אי אפשר לחקור. זה ברור.

פרופ' מיגל דויטש : ואז אין גם חובה לחקור לפי המשפט הבינלאומי?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : לא רק שיש חובה אלא שאז יש שיפוט אוניברסלי. זאת אומרת-

פרופ' מיגל דויטש : לא, השאלה היא אם לרשות הישראלית יש חובה לחקור.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אם עבירת העינויים לא תהפוך לעבירה, עבירת העינויים כהגדרתה בהגנה, לא סתם. לא תהפוך לעבירה בספר החוקים בישראל, וייתפס אדם זה או אחר במדינה אחרת, הוא ייתפס, יימצא אדם זה או אחר, במדינה אחרת בחו"ל, ובמדינה הזו תוגש נגדו תלונה שהוא היה מעורב בעינויים, אפילו שלא עורב ישירות. אז גם אם זה לא חלק מהמשפט הישראלי הפנימי, לא רק שאפשר לחקור ואפשר להעמיד לדין –

פרופ' מיגל דויטש : לא, זה ברור,

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אלא יש חובה. אז השאלה כאן, אתה שואל שאלה כאן, אז

בסדר, אפשר להמשיך לשחק בטענה. לומר, החוק בישראל לא –

פרופ' מיגל דויטש : לא, סליחה, רגע, גברתי. אני חושב שהשאלה לא מובנת. השאלה היא

שאלה נקודתית נורא. האם לפי המשפט הבינלאומי מוטלת חובה על רשות

מקומית, על רשות לוקאלית כמו הרשות הישראלית, לחקור מעשה שהוא

עבירה לפי המשפט הבינלאומי אבל הוא לא עבירה לפי המשפט הישראלי-

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : כן, כשזה עבירת עינויים, כן. גם –

פרופ' מיגל דויטש : כאשר, שוב, כאשר החקירה לא יכולה להוביל לאישום פלילי בישראל. אז

חוקרים על עבירה שהיא לא עבירה בישראל.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : השאלה כאן לא מה החובה אלא איך אוכפים אותה. כי זה שזה

חובה, ברור שזה חובה. כאמור, המשפט הבינלאומי הפלילי לא קבע שחייבת

להיות חקירה פלילית דווקא, אבל ביקר מדינות שבהן החקירה לא היתה

פנימית, והיו מנגנוני בדיקה שלא עונים על דרישות החקירה. ולכן אולי אני

רק אתן תשובה, כי זאת שאלה שנשאלה כאן כמה וכמה פעמים. היה

ותחליטו שהכוונות שהצהיר עליהן משרד המשפטים ב-17.11.2010, ואני

מבינה שהפרקליט ישי ניתן הצהיר עליהן שוב אתמול, כשבפועל אנחנו

יודעים שזה עדיין לא יושם, אכן ייושמו. ואכן במקום המבת"ן יקימו גורם

בדיקה כדי שיברר בדיוק את השאלה ששאלת, איך קוראים לו? אני פשוט

לא רואה את השם. בשאלה ששאלת, של מתי, בעצם השאלה מתי יש בסיס

לטעון שיש חשד מבוסס לעינויים, שמחייב פתיחה בחקירה. אז המשפט

הבינלאומי בעצם דורש דרישה הפוכה. דורש לפתוח בחקירה תמיד, אלא אם

הטענות על פניהן מופרכות. יש מעט מאוד דוגמאות לכך. כי בדרך כלל זה

למשל אדם שאומר, עינו אותי בתאריך הזה והזה, אבל הוא היה באותו

תאריך, לא יודעת, במדינה אחרת ומעולם לא נעצר. זה סוג הנטל. הנטל

בדרך כלל על הגורם, על המדינה. זאת אומרת, על הגוף שחוקר, על הגוף

שמענה, להוכיח שלא היו עינויים, אם יש מספיק, מספיק שיש עדות,

והעדויות שלנו תמיד מגובות בתצהיר, כטריגר לפתיחה בחקירה. אפילו פחות מזה, המשפט הבינלאומי מחייב לפתוח בחקירה אם יש ידיעה על כך שיש חשד לעינויים. אני כאן מפנה לסעיף 13 לאמנה. כך שהטריגר הוא לא אפילו הגשת תלונה. במקרה של סוויטי, שאנחנו, זה האיש שב-2008 בפני הכנסת נמסר באופן מפורש שהחקירה שלו התנהלה בניגוד לנהלים, ובפירוש אמרו שהיה מי שסטה מהנהלים. ובמקרה הזה אנחנו הגשנו תלונה כללית על כל השימוש בבני משפחה כאמצעי חקירה, ונתנו את כל הדוגמאות. אחר כך הגשנו עתירה נגד השימוש בבני משפחה. בספטמבר 2009 שוב בית המשפט העליון שאל את נציגי המדינה, ומה נעשה לחוקרים שאתם יודעים שהפרו את הנהלים? ושם נאמר, כלום. ולכן יש לנו עכשיו עתירה תלויה ועומדת. אז השאלה היא שאלה של הנטל. זאת אומרת, כמה המתלונן צריך להוכיח, לבסס חשד סביר, שהוא היה עצור, שהוא נחקר, שהחקירה שלו התנהלה תוך הפרה של החובה שלא לענות אותו ולא לנהוג בו יחס משפיל. כשהוא נמצא בעצם במעמד של חסר ישע. כיוון שלו אין גישה לרופאים חיצוניים, לעשות בדיקות ולתעד בזמן אמת. גם הצלב האדום מבקר רק אחרי 14 ימים. ואין תיעוד וכו' וכו'. וכאן בעצם מספיק שמגיעה לידיעת הגורם החוקר, ידיעה על כך שיש חשד לביצוע מעשה פלילי. מספיק שסוהר נכנס ורואה משהו פסול ומעיד על כך. זה גם מספיק. לא צריכה להיות תלונה ישירה של המתלונן. אז בסוגיה הזאת, נניח שעכשיו ישנו את הכללים, ויחליטו שלא חקירה פלילית. עכשיו בישראל, חקירה פלילית, היתרון המשמעותי שלה, שזו חקירה שהיא שקופה, שאפשר אחר כך לעיין בחומר החקירה ולהחליט אם מגישים ערר או לא. לראות אם עשו מסדר זיהוי, לא עשו מסדר זיהוי. הרי החוקרים לא מזדהים בשמות אלא רק בכינויים. איזה עוד אמצעי חקירה נקטה הרשות החוקרת לחקור את התלונה. ואפשר להגיש ערר על זה. אז יש את אלמנט השקיפות, יש את אלמנט העצמאות. זאת אומרת שאתם אומרים, נניח שאת אלמנט העצמאות נטרלנו. כי העברנו את המבת"ן, נחסל את המבת"ן לחלוטין, זה כבר לא יהיה א', יהיה גוף בדיקה שיעשה סינון.

מה שאתה קורא לזה סינון. סינון נדרש רק כדי לסנן תלונות סרק. זה לא המצב. וגם אם רוצים לעשות את זה, צריך שיהיה לא רק עצמאי אלא גם שקוף, יעיל, אפקטיבי, מהיר, כדי שנוכל אחר כך לשקול אם להגיש ערר או להגיש תביעת נזיקין. או לנהל משפט זוטא כדי לפסול את הראיה. אז בלי עצמאות, אפקטיביות, מיידיות ושקיפות, לא יכול להיות שום גוף סינון, או בדיקה מקדמית. גם גוף סינון או בדיקה מקדמיים, וכאמור, אנחנו, לאור ההיסטוריה המאוד עגומה אנחנו מתנגדים לזה, אבל גם אז, נניח שעמדתנו לא תתקבל, גוף כזה צריך לענות לכל האלמנטים האלה, כשההבדל המהותי הוא האם האדם, החשוד, נחקר באזהרה ויודע שהוא עומד לדין. שזה גם מאוד חשוב. כי לנו חשובות לא רק הזכויות של הקורבנות, אלא גם זכויות להליך הוגן של החשודים.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: גבירתי סיימה?

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: רק שנייה לוודא, כי רשמתי לי את השאלות שלכם. פורנזי ענית.

אה, על טריינינג שאלתם. אז –

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: יש עוד שאלה לתא"ל ווטקין.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה: כן, שנייה. על טריינינג כאמור לא רק שלא ידוע לנו, אלא

שבארגון הקודם שעבדתי בו, באגודה לזכויות האזרח, שבה כן מנסים לעשות

פעולות של הדרכה לצבא, זה מאוד מוגבל ולא פשוט. או קיי, לדעתי ענית על

כל מה שנשאלתי, אלא אם כבודכם יש לכם שאלה אחרת.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: כן, מר ווטקין.

Mr. Watkin: Certainly from an international-law perspective, there's no doubt in my mind it's, torture's prohibited in all its forms. From a law-of-armed-conflict perspective, it's clearly prohibited in any form. I guess the question that I have in terms of the dialogue with, that you have with the authorities, is to what extent do you get feedback from, not from the investigators but from the attorney general?

Because it appears to me there's a role here that the attorney general plays in terms of supervising the investigations. And the question is, do you get feedback in terms of, do you make complaints to the attorney general about the process, the lack of what you see as the lack of responses? And do you get any feedback for things like they have a different interpretation of what might, you know, what might be inappropriate activity or illegal activity in terms of interrogation? Is there simply no dialogue at all in this context?

Ms. Banah: Unfortunately.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : למרבה הצער, לא רק שהדיאלוג הזה לא מתקיים, לפחות בכל העוד מעט 3 שנים שאני עובדת בארגון, אלא שגם פניות שבהן באמת ניסינו להבין, בשנה שעברנו אמרנו, או קיי, פרסמנו דוח, פנינו פנייה עקרונית, ביקשנו להילחם בכל המנגנון, בואו ננסה להבין איך זה עובד. אנחנו גם הגשנו עתירות של חופש מידע, כדי לשמוע מהרשויות, והמידע היחיד שניתן לנו זה המידע שהתפרסם בדוח. ובעצם בית המשפט המחוזי במקרה הזה, לא אפשר לחשוף מידע מעבר לזה. אפילו מידע לגבי נתונים סטטיסטיים, שנשאלתי כאן, פילוח וכו', המידע הזה לא קיים ברשותי, כיוון שהמידע הזה לא מתפרסם בידי הרשויות. אני יכולה לומר מה אני עשיתי.

פרופ' מיגל דויטש : כן, על זה מדובר.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אין לי שום דרך לקבל –

פרופ' מיגל דויטש : מדובר על פילוח, מה שאתם עשיתם.

עו"ד באנה שוגרי-בדארנה : אז שוב, עכשיו כשפנינו ואמרנו או קיי, לפני שמגישים עתירה גדולה, כי עתירה זה לא, בג"צ לא אמור להיות הגורם שינהל את המדינה. והיועץ המשפטי לממשלה אמור להיות שומר סף מאוד מאוד רציני. כשפנינו ולא נענינו אמרנו, או קיי, לפחות ננסה במקרים ספציפיים, פרטניים.

והתחלנו בשנה שעברה להשיג, להגיש מעין פנייה ששואלת, או קיי, נסגרה התלונה. הממונה על המבת"ן בהמלצת המבת"ן סגרה את התלונה. ואנחנו פונים ליועץ המשפטי לממשלה, ושואלים, אדוני, מה עמדתכם? אנחנו לא מצאנו הליך הסגה בחוק, או הליך ערר בחוק. וגם איך אפשר לערער או להסיג על החלטה שהיא דף וחצי וכל המידע שם חסוי? וביקשנו להפנות את תשומת הלב גם לכך שבלא מעט מקרים היו לנו גם עדויות שהבדיקה של המבת"ן, זאת אומרת הרי מה המבת"ן עושה? זה המידע שלא חסוי ומותר לחשוף. איש השב"כ הזה, שהוא עובד שב"כ, כפוף לראש השב"כ ולפי המידע שקיבלנו, אמור לקבל הנחיה מקצועית מהממונה עליו, מהפרקליטה במשרד המשפטים, ולא ברור לי מה זה אומר, הנחיה מקצועית מהסוג הזה. הוא מקבל החלטתו. אחרי שמקבל תלונה, מגיע בהפתעה גמורה לבקר עצור כלוא. עד לפני חודש, עד לפני שבועיים בעצם, העמדה של משרד המשפטים היתה שאם האדם השתחרר בינתיים אז גם לא מתייחסים אליו בכלל. האדם מקבל פנייה מסוהר שאומר לו, יש לך עורך דין. לך לעו"ד. בהתחלה גביית העדות של המתלונן בידי המבת"ן נעשתה בחדר חקירות. בהתחלה גם היו אוזקים אותם בחדר החקירות, כדי לגבות מהם. עכשיו הוא לא חשוד, הוא עכשיו מתלונן. ועדיין אוזקים אותו כדי לגבות ממנו עדות. במצ"ח למרבה הצער זה עדיין מתנהל ככה. ואז יושב אתו אדם שאומר לו, אני ממשרד המשפטים, או אני לא יודעת מה. זאת אומרת, לא אומר לו שם, לא אומר לו כתובת, אומר לו, הגשת תלונה. הכו אותך, לא הכו אותך? אתה בטוח? תגיד רבע שעה, חצי שעה, כנראה מקליטים את השיחות האלה או את גביית העדות הזאת. כי מתלוננים העידו שהיה שם טייפ רקורדר כלשהו. וזהו. ואז נגיד שנה וחצי, שנתיים אחרי, אנחנו מקבלים תשובה של עמוד וחצי, שאומרת, אין סימוכין. לפעמים זה ממש מגוחך כי לפעמים בתלונה שמאוד מאוד קשה, שהיה בה גם אלמנט של לירוק על המתלונן. עכשיו אלמנט של ירקתם עליו או לא ירקתם עליו, היה, כבר הגשנו את התלונה אז כבר ציינו את כל מה שעלה. ואז התשובה התעלמה מכל הדברים הגדולים,

ודווקא לסוגיה של היריקה, בחרו להתייחס. וזה נמצא גם בדוח. ואמרו, אה, זה היה בטעות. ואפילו נגבנו לו את הרוק מעל לפנים. ובגלל זה הוא לא אומר את האמת. עכשיו באמת, איך אפשר להתייחס ברצינות לתשובות מהסוג הזה? או תשובות שאומרות, גם הצלב האדום הגיש תלונה. עכשיו לצלב האדום יש מדיניות של חיסיון, שאין לי שום דרך לדעת האם הצלב האדום הגיש, גם לקורבן אין דרך, למתלונן אין דרך לדעת אם הצלב האדום הגיש, מה הוא הגיש, מה קרה שם. אין לו שום דרך לדעת, ואז משתמשים בתלונה שלכאורה הוגשה בידי הצלב האדום כדי לומר שאין דיוק בעובדות. או במקרה של ילד, קטין בן 14, שהיתה שם גם פגיעה מינית. כאן אנחנו לא יודעים אם הפוגעים היו חוקרי שב"כ או שוטרים, כי הפגיעה היתה במתקן עציון, ושם יש גם שוטרים בלבוש אזרחי וקשה לדעת מי עושה מה. אז פה הילד הזה, בעדות אחת בפני, בדיון או פרוטוקול בית המשפט הצבאי, אמר שחיברו, שכבל חשמל נגע באיבר מינו ואיימו עליו לחשמל אותו. ולנו הוא אמר ששמו את הכבל, ממש פיזית, הוא לא היה בטוח במאה אחוז כמה קרוב היה הצבת של הכבל של הבטריית הרכב לאיבר מינו. ילד בן 14, חשוד ביידוי אבנים, שחררו אותו אחרי 6 ימים. עכשיו כשסוגרים תלונה בגלל זה, באמת, אפשר להתייחס ברצינות להליך כזה? זאת סתירה מהותית בעובדות? עכשיו אם אני לא יכולה לקבל את חומר החקירה, לקרוא אותו, לדעת מה נעשה, איך נבדקה התלונה, את מי חקרו, מה נשאל, היה מסדר זיהוי, תמונות, קולי, אחר? איך אפשר לבטוח בהליך כזה? ואז כשהגשנו את ההסגות האלה, התשובה, ואני מצטטת, זו תשובה מה-20.02.2011, ואני אשאיר לכם אותה, בקשר לשתי תלונות, שאת הבקשה לשאול מה הליך ההסגה, ביקשנו במאי ויוני 2010. זאת אומרת אחרי 8 חודשים ו-9 חודשים אנחנו מקבלים תשובה שאומרת ככה, ובזה אני מסיימת לפחות. תהליכי הבדיקה אשר נערכו בהתאם לתלונות הנדונים, העלו כי לא נמצא יסוד לנקוט בצעדים משפטיים או משמעותיים כלשהם כנגד החוקרים. כיוון שכך, ממילא לא היה מקום להעברת תלונות לחקירה פלילית במחלקה לחקירת

שוטרים. יש לציין כי במהלך בדיקות תלונות הנדונים, נמצא כי בנקודות מסוימות אשר חלקן לא הועלו בתלונות, אכן היה מקום לעדכן את נהלי העבודה של החוקרים. וכך נעשה. מכל מקום, נהלי העבודה בשב"כ חוסים תחת החיסיון הקבוע בסעיף 19 לחוק שירות הביטחון הכללי תשס"ב 2002. ועל כן לא ניתן לפרטם. מטעם זה אף לא ניתן לפרט מהם הלקחים שהופקו והנהלים ששונו נוכח המסקנות מבדיקת התיק הנדון. יוזכר כי בתיק זה חוות הדעת של הממונה על המבת"ן נבחנה ואושרה על ידי היועץ המשפטי לממשלה, ופרקליטות המדינה ד'אז. עוד ייאמר כי החוק אינו מגדיר הליך הסגה על החלטות הממונה על המבת"ן. עם זאת, הסגות אלה נבחנות ככלל על ידי פרקליט המדינה והיועץ המשפטי לממשלה. להם כפופה הממונה על המבת"ן. גם בעניין נשוא תיקיכם בחן היועץ המשפטי לממשלה את הדברים ולא מצא לנכון לשנות את ההחלטות שנתקבלו. ההחלטות האלה הן בשני תיקים שאנחנו מבינים מהתשובות שכנראה הפעילו את הגנת הצורך. כי לא הכחישו את העובדות. מה זה אומר? אם אני עכשיו הולכת לבג"צ עם זה, מה אני עושה? מה אני אומרת להם? יש לי תלונות מ-2005 עד היום, 25, שכולם אחד אחד, לא הורו בהם על פתיחה בחקירה פלילית למרות בפירוש, אנחנו יודעים באינטואיציה, באינסטינקט, מה זה עינויים. הדברים שתיארתי מקודם שעבר אמג"ד אבו סלחא, לא יכולים להיות לא עינויים. והוא דוגמא לכל היתר והוא לא היה החמור ביותר. ההנחיות של היועץ המשפטי לממשלה, רובינשטיין, כבוד השופט רובינשטיין היום, בפירוש אמרו, הגנת צורך לא חלה על עינויים. ואז אתה אפילו לא מעביר לחקירה פלילית? איפה מראית פני הצדק? תודה רבה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: תודה רבה גברתי, על העדות בעיניי לפחות, המרשימה שלך. תודה רבה.

ד"ר ישי מנוחין: שתי נקודות נוספות. הראשונה היא שגם את הדוחות שלנו, לפני שאנחנו מפרסמים אותם, כמו הדוח על אי חקירת תלונות, אנחנו מעבירים או לצבא, דוחות בקשר לצבא, או ליועץ המשפטי לממשלה. הצבא נוהג לענות לנו,

היועץ המשפטי לממשלה לא טרח לענות לגבי הדוח על אי חקירת תלונות. ודבר שני שחשוב לי מאוד לציין מעבר להבהרה הסופית בנושא של כבוד השופט רובינשטיין היא שבית המשפט העליון קבע חד משמעית שאין נוהל של פצצה מתקתקת. אין הרשעה מראש לפצצה מתקתקת. מה שהם אמרו דבר ראשון, שאין נהלים, שאסור שיהיו נהלים שמתירים עינויים, אבל אחרי שכן אדם, אם קרה מקרה כזה ובן אדם נשפט, הוא יוכל להשתמש באותה הגנה של פצצה מתקתקת. מה שאנחנו רואים פה הוא שימוש מאסיבי בנוהל שאסור שיהיה קיים, שמשמש לעשות דברים שאסור לעשות אותם על פי החוק.

השגריר ראובן מרחב: אנחנו מודעים לעניין הזה. גם ציטטתי את מרידור.

דר' ישי מנוחין: תודה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: תודה רבה.